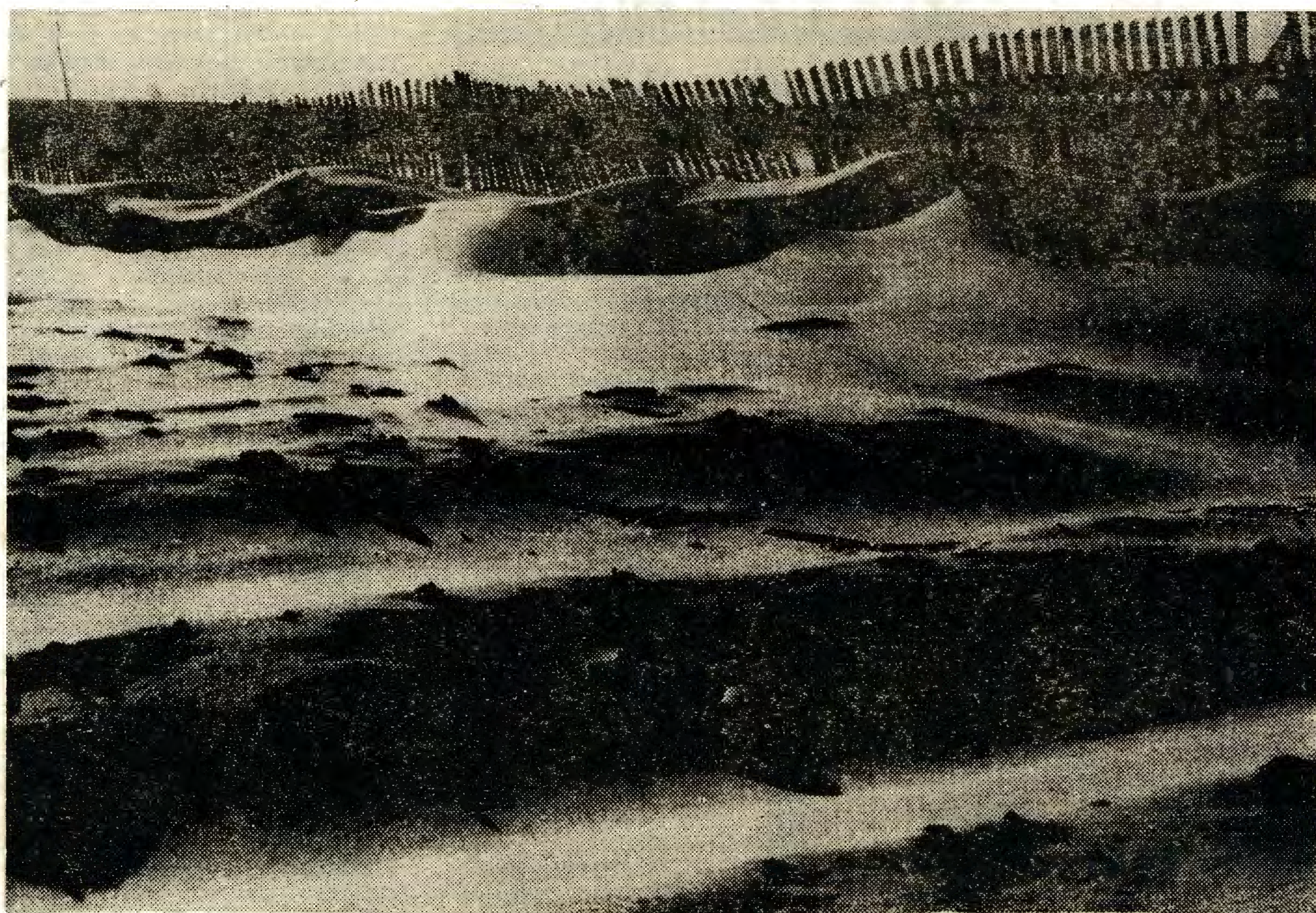
Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 3 (1653) ГОД XXXIII БЕЛАСТОК 17 СТУДЗЕНЯ 1988 г. ЦАНА 12 зл.

Была зіма. Мо яшчэ будзе?..

Фота Ул. Завадскага.

ПЛЕНУМ АДДЗЕЛА БГКТ У САКОЛЦЫ

Сакольскае праўленне аддзела мае ў сваім ведамстве 10 гурткоў БГКТ, у якіх налічваецца 206 членаў. У мінулым годзе па 2 сходы адбыліся ў Крынках, Слоі, Паўночным Востраве, Сухінічах, Саколцы, Гаркавічах і Піражках. Апошнія сходы былі справаздачна-выбарнымі. Найбольшы гурток — сакольскі. У ім 49 членаў. Падпісчыкаў „Нівы" найбольш у тых вёсках, у якіх існуюць гурткі БГКТ, але паказчык гэты далёка недастатковы, таму далейшай задачай аддзела з'яўляецца шырэйшая папулярызацыя нашага беларускага тыднёвіка. Другая задача, якую ставіць перад сабою праўленне аддзела, — гэта далейшае збіранне экспанатаў для Беларускага музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху ў Гайнаўцы. На гэты музей праўленне прадало ўжо гэтак званых „цаглінак", спецыяльных друкаў, на 7500 зл.

Аддзел БГКТ вялікую ўвагу зверне на конкурсы, якія арганізуе ГП БГКТ, асабліва на песенны конкурс для школьнай моладзі. Да гэтага часу не ўдалося на Сакольшчыне стварыць харавы калектыў у якой-небудзь мясцовасці — няма спецыяліста. Сама моладзь можа толькі арганізаваць вечарыну. У Піражках нядаўна цікава гулялі на традыцыйных „Андрэйках". Да традыцыі праўлення аддзела залічваецца студзеньскі навагодні карнавальны баль. І сёлета праўленне аддзела зрабіла ўсё, каб ён адбыўся як найлепш, каб споўніў сваю інтэгруючую, ядналючую ролю.

Аб усіх гэтых справах гаварылася 20 снежня на пленарным пасяджэнні аддзела. На ім з дакладам выступіў намеснік стар-

(Працяг на стар. 6)

З рэпарцёрскіх запісак

ЗВЫЧАЙНЫ ЛЁС ЦІХАНА МІРАНЮКА

Найперш быў ліст:

„У рэдакцыю „Нівы" ў Беластоку.

Звяртаюся з просьбай, калі гэта магчыма, прыехаць у вёску Белкі, што ў Нараўскай гміне, да грам. Міранюка Ціхана. Гэты чалавек нарадзіўся ў 1896 годзе. Жонка яго Марыя на дзесяць гадоў маладзейшая. Яны — найстарэйшыя жыхары ў гэтай вёсцы. Грам. Міранюк Ціхан мае цікавую аўтабіяграфію і добра памятае час Кастрычніцкай рэвалюцыі, а таксама ведае ўсе абрады, якіх людзі трымаліся ў гэтай мясцовасці".

Ліст гэты падпісаў сын Ян. Да такіх пісем мы ў „Ніве" ніколі абыякава не адносімся. Калі людзі нас просяць, значыць, мы людзям патрэбны!

А тут яшчэ просяць нас да чалавека, які мае за сабою 92 гады жыцця. Гэта ж жывая гісторыя нашага роднага Беластоцкага краю! Колькі розных грамадска-палітычных пераўтварэнняў здзейснілася за гэты час на вачах дзеда Ціхана! Нарадзіўся ён вернападданым апошняга цара з роду Раманавых. У час першай сусветнай вайны — як бежанец і як салдат — зведаў шырокія прасторы Расіі, а калі вярнуўся разам з бацькамі ў родныя Белкі, тут ужо гаспадарылі палякі, якім улада дасталася з рук нямецкіх акупантаў. Пасля — кароткі перыяд Савецкай улады, ды зноў паўторна — нямецкая акупацыя, на гэты раз болей жорсткая, бо гітлераўская, фашысцкая. Год 1944, вызваленне. І зноў пад польскай уладай, але ўжо сваёй, народнай, якая дзеду Ціхану і яго жонцы Марыі на старыя гады абяспечыла скромную, але пастаянную, пажыццёвую пенсію. Амаль 25 тысяч злотых на іх дваіх, як на цяперашні час, не занадта многа, але поўнасцю дастаткова, каб абяспечыць найбольш неабходныя патрэбы.

Хата ў Міранюкоў тыповая

(Працяг на стар. 4)

І НАМ ЦАГЛІНКА

Такую падзяку ад грамадскага камітэта пабудовы Беларускага музея ў Гайнаўцы атрымалі працаўнікі рэдакцыі „Ніва" і яе атрымае кожны, хто прышле грошы з-за граніцы, або ў Польшчы ўнясе не менш 5 тысяч злотых. Яна даецца таксама і тым, хто ўложыць сваёй грамадскай працы ў пабудову Музея не менш, чым на 5 тысяч злотых, таксама і тым, хто перадасць Музею нейкія цікавыя экспанаты.

А экспанатаў гэтых ёсць яшчэ нямала па людзях. Вось і сёння, калі мы рыхтуем гэты нумар, прыйшла да нас у рэдакцыю наша верная чытачка і вядомая спявачка Надзея Дудзік з Гарадка, якая таксама непакоіцца, што будзе з яе старымі кроснамі, бараной-драпачом з сямю зубамі, з вялікай капанькай, у якой калісьці купаліся, ды і з іншымі рэквізітамі мінулага... 75-гадовая Надзея Дудзік вельмі баіцца, каб усё гэта хаця не пагніло і не прапала. А каб ведалі, дзе яе шукаць, вось і адрас наша чытачка падае: Гарадок, вул. Міхалоўская 49.

(ач)

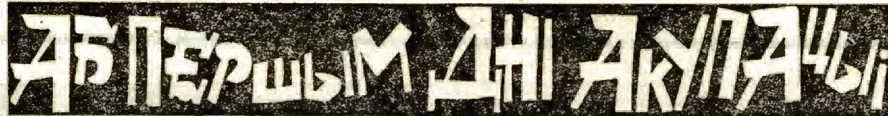
АБРАЗОК ЧАЦВЁРТЫ

Невядома ад каго даведваемся, што перад нашай школай у Рыбаках стаіць савецкая зенітная гармата і што можна на ёй „паездзіць". Пераадолеўшы боязь, рашаем ісці па-за гумнамі ў Рыбакі. У Рыбакі з Бандароў усяго метраў 200-250, і таму праз некалькі мінут мы ўжо знаходзімся ў Рыбаках. Сапраўды недалёка ад школы стаіць прыгожая зенітная гармата. Рыбацкія хлопцы ўжо прывязалі да канца дула гарматы пастронак і праз кожныя некалькі мінут у гэты пастронак сядае хлопец з Рыбакоў. Адзін з хлопцаў сядзіць пры рукаятках і хутка іх круціць. Ад гэтага ўся гармата вельмі хутка круціцца вакол сваёй восі. Зразумела, што нам таксама хочацца паездзіць на гармаце, але рыбацкія хлопцы нас да яе не дапускаюць. Гавораць, што гармата іх уласнасць. Мы, аднак, пераконваем іх, што дарога належыць усім і што тое, што на дарозе, таксама наша супольнае.

Хтосьці падказвае, што гармата круцілася б намнога хутчэй, калі б частка хлапцоў рукамі папіхала яе „падлогу". У такой сітуацыі рыбачкі згаджаюцца, каб і мы ўдзельнічалі ў аперацыі. І сапраўды, гармата, калі яе папіхаць рукамі, са страшэннай хуткасцю віруе. Нарэшце, чарга даходзіць да мяне і я сядаю на пастронак. Пачынаецца дзівосная карусель, і здаецца мне, што я сяджу на месцы, а навакольны свет з вар'яцкай хуткасцю віруе вакол мяне.

АБРАЗОК ПЯТЫ

Не паспелі мы па-сапраўднаму нацешыцца круцёлкаю, як

хтосьці з жыхароў Рыбакоў сказаў нам, што нешта вельмі цікавае дзеецца пры хаце „Назаркавых".

Назаркавы — гэта два браты, Сяргей і Валодзя Назарка, якія жывуць у канцы Бандароў. Пакідаем гармату і грамадой вяртаемся ў Бандары. Падышоўшы, бачым, што нешта дзеецца не на панадворку ў Назаркавых, а вакол высознай ліпы, якая расце метраў у пяцідзесяці ад гэтага панадворка. Пры ліпе сабралася каля паўсотні немцаў. Усе яны голасна галдзяць і, задраўшы галовы, узіраюцца ў бок верхавіны ліпы. Адзін з немцаў, углядзеўшы нас, грозна хмурыць бровы, хапаецца за кабуру, а другую руку заціскае ў кулак. Мы адскокваем метраў на пяцьдзесят назад, затрымліваемся і пачынаем прыглядвацца.

— Хлопцы, — кажа Лёнік Хлябіч з Рыбакоў, — на верху ліпы хтось сідзіт.

Прыглядаемся і бачым, што сядзіць на ліпе савецкі салдат.

Немцы ўсё галасней крычаць, але мы нічога з іх крыкаў не разумеем. Урэшце бачым, што набліжаецца да ліпы доўгавязы немец, які страляў вераб'ёў і гаварыў аб тым, што праз дзесяць дзён нямецкая армія будзе ў Маскве. Доўгавязы пачынае ўзірацца ў бок верхавіны ліпы і ўрэшце крычыць: „Иван, слезай, а то убʼём, Иван, слезай, а то убʼём! Иван слезай, убʼём!".

З верхавіны раздаецца голас салдата. Мы не зусім разумеем, што крычыць чырвонаармеец. У пазнейшым часе ўсе ў Бандарах гаварылі, што чырвонаармеец крыкнуў: „Не твоя пасадила, не твоя снимет!"

Падзеі вакол ліпы пачынаюць развівацца хутчэй. Адзін з немцаў, бадай, афіцэр, бярэ ад салдата „камарыка". накіроўвае яго на чырвонаармейца — і да кароткія „тррры! тррры!" раздаюцца вакол. Чырвонаармеец валіцца ўніз, быццам затрымліваецца на некаторых галінах, але так толькі на момант. Цела салдата падае ўсё ніжэй і ўрэшце, вырваўшыся з кроны дрэва, цяжка звальваецца на зямлю. Немец, які страляў, падыходзіць да чырвонаармейца і нагой пераварочвае яго ўверх тварам. Немцы яшчэ хвіліну нешта гергічуць і раптам, як па камандзе, адварочваюцца і ідуць у вёску.

Мы паволі набліжаемся да салдата. Прыглядаемся, бачым яго скуласты твар і касыя вочы. Хтосьці кажа, што гэта ўзбек, нехта іншы — што мангол. Другія гавораць, што ён напэўна татарын. Гімнасцёрка салдата ўсё мацней пакрываецца крывёю, а ў яго заціснутых далонях тырчыць лісцё ліпы.

Усім нам сумна. Гаворым, што мы разявы, што трэба было нам убачыць салдата раней, чым пабачылі яго немцы, і паказаць яму дарогу ў лес, да якога ад Бандароў усяго паўкіламетра.

— Каб дабраўся да лесу, — гаворыць Лёнік Хлябіч, — то пасідзеў бы там дзень-два і дачакаў бы саветаў, бо яны ж хутка вернуцца, і пагнаў бы немцаў назад.

Алесь Барскі

КАЎНАС — — БЕЛАСТОК

Супрацоўніцтва паміж паштавікамі літоўскага Каўнаса і польскага Беластока пачалося ў 1985 годзе. Ездзяць у адпачынак і дзеці паштавікоў — літоўскія да нас, і нашы на Літву, у летнія піянерскія лагеры.

У сямідзесятую гадавіну Кастрычніцкай Рэвалюцыі наведалі нас: Вітаўтас Юшка, начальнік Галоўнай пошты Каўнаса, Эленія Баканаўскене, кіраўнік кальпартажу, і Юрый Андрушкоў, сакратар партыйнай арганізацыі. Госці прынялі ўдзел у святочнай акадэміі. З дакладам выступіў Уладзімір Прахарук, намеснік дырэктара Ваяводскай паштовай управы ў Беластоку і адначасова старшыня гуртка Таварыства польска-савецкай дружбы. Выступілі і нашы літоўскія госці, якіх усе выслухалі з вялікай увагаю.

Дырэктар — Эдвард Марцінчык уручыў букеты кветак і падарункі былым салдатам Савецкай арміі, дыпломы прызнання за добрую работу, за грамадска-палітычную актыўнасць. Сакратар партыйнай арганізацыі Ян Кавальчук уручыў юбілейныя пісьмы заслужаным членам партыі.

Затым адбылася цёплая, таварыская сустрэча.

У першай дэкадзе лістапада, на святкаванні сямідзесятай гадавіны Кастрычніцкай Рэвалюцыі выехалі ў Каўнас нашы паштары на чале з Эдвардам Марцінчыкам, Янам Кавальчуком, Бажэнай Пяхоўскай — старшынёю прафсаюзнай арганізацыі. Абмеркаваны там планы супрацоўніцтва на бліжэйшыя гады.

В. Брацкі

Рэйсавы самалёт з Варшавы ў Лондан ляціць дзве гадзіны і дваццаць хвілін. Білет каштуе больш трыццаці пяці тысяч злотых, да якіх трэба дадаць дзесяць тысяч платы за брытанскую візу і дзве тысячы за пашпарт. Усе месцы заняты (стаячых, вядома, няма). Лёт нагадвае язду камфартабельным аўтобусам па аўтастрадзе, на якой дзіркі акуратна заасфальтаваны. На вышыні дзесяці кіламетраў свеціць сонца; далёка ўнізе покрыва хмараў прыводзіць на думку снежны стэп з завеянымі курганамі. Восьмага лістапада зямлі не было відаць, ад чаго ўражанне, што стаім як бы на месцы (бракуе арыенціраў). Сцюардэсы падаюць сняданак, які ўлічаны ў цану дарогі. Пасля — прапануюць яны алкаголь, але ўжо за валюту. Па тым, хто заказвае сабе чарку або і дзве, можна пазнаць чужаземца (тубыльцы, калі каторы і мае трохі долараў, не аддасць іх на гарэлку ці каньяк). Чужаземцаў на пальцах дзвюх рук злічыць.

Ляцяць людкове на Захад, каб зарабіць, хоць ніхто не прызнаецца да гэтага, просячы візу ў брытанскім пасольстве ў Варшаве. Роспыты, чаго ты прыехаў у Англію, паўторацца ў лонданскім аэрапорце Гітраў. Іміграцыйны ўраднік з кожным гаворыць асобна, асабліва цікавячыся тваім маёмасным становішчам і бытам у Польшчы. Калі западозрыць ён цябе ў беднасці, адразу здагадваецца, што ты пабяжыш шукаць тут работы сабе, а яе замала і самім англічанам; зробішся канкурэнтам для іх, гатоўлівым рабіць нелегальна і за сабачы грош. Нягледзячы на візу, не пусцяць цябе, павернуць назад у Варшаву (бліжэйшым самалётам). Падвойнае рэшата.

Пакуль што мы над Даніяй, затым — над паўночнаямецкімі партамі, прастуючы на Амстэрдам і канал Ла Манш. Гляджу на маўклівыя твары польскіх землякоў і магу забажыцца, што думка ў іх адна: што нагаварыць таму ўрадніку, гэтаму „імігрэйшн офіс"? Трохі памагае прыкінуцца перад ім не разумеючым англійскай мовы, бо хто ж з бізнесу захоча паціху звязацца і выкарыстаць у Лондане такога непісьменнага немака, які не ведае нават, як „добры дзень" сказаць...

Апошні раз быў я ў Англіі шэсць гадоў таму назад. З перспектывы часу лепей кідаецца ў вочы ўсё тое, што змянілася ў тутэйшым жыцці.

Лондан, адзін з самых вялікіх гарадоў свету, у нечым падобны на гіганцкае мястэчка з нізкаю забудовай на дзесяткі міляў. Аднасямейныя — фамільныя — дамы з малюсенечкімі агародчыкамі, мураваныя — пераважна — „на адзін капыл".

Ідзеш вуліцаю і, каб не іншая назва яе, падумаў бы, што ўсё на той жа... Манатонія архітэктуры. Аднак, у параўнанні з нейкай бункернай шэрасцю нашых асабнякоў, лонданскія перыферыі здаюцца надзвычай колернымі, маляўнічымі (у іх добрыя фарбы і саліднае выкананне). З'явілася нядбайнасць, засмечанасць тратуараў ды падворышчаў, чаго раней не прыкмячалася. Віну за гэта валяць лонданцы на навалач з даўніх калоній ліквідаванай імперыі, неахайнасць афрыканцаў і азіятаў. Сапраўды, сталіца пераўтвараецца ў метраполію з насельніцтвам з усяго свету. Яго асіміляцыя ды культурнае раўнанне — гэта няхуткі працэс. На паўночналонданскай вуліцы Голдэн-род, дзе я жыў, шмат індусаў, малаяў, неграў, латыносаў. У супермаркеце Сэнсберы, у які хаджу купляць, касіршамі працуюць індускі і неграцянкі, сярод кіраўніцкага персаналу сям-там англічане або англізаваныя еўрапейцы (як і ў нас, амаль выключна жанчыны).

Змяшанне расаў узмацнілася ў васьмідзесятыя гады. Сегрэгацыя ды ўсякі відочны праслед забаронены. У блізкай школе класы, у якіх дамінуюць дзеці і ўнукі некалі каланіяльных народаў. Інстынкт расізму ў англічан часткова застаўся, але яны хаваюць яго, крыху як быццам саромеючыся... — Негру маральна болей дазволена ў нас, бо ён прадстаўнік эксплуатаваных намі ды ніштожанага вякамі кантынента, дык няхай хоць цяпер пажыве ён па-людску, — тлумачылі некаторыя.

Самаіронія — яшчэ адна рыса народаў з грунтоўным пачуццём уласнае вартасці і мацаты. Ангельцу можна сказаць прыкрую праўду пра яго дзяржаву і яе гісторыю, акрамя аднаго: нельга абражаць жартам каралеву Вялікабрытаніі! Але, разам з тым, англічанін даволі выразна здзівіцца, калі даведаецца, што ёсць людзі, якія не разумеюць яго мовы: як жа так — увесь свет па-англійску размаўляе!? Гэта комплекс магутных нацый, сутыкнешся з ім на Захадзе і на Усходзе.

Жыць стала цяжэй. Цэны ніколі і нідзе не меншаюць, але і заробкі таксама. Знаёмы кажа: пасля вайны давалі за тыдзень работы пяць фунтаў-стэрлінгаў і было цалкам добра (выплаты тут штотыдзень). За сорак гадоў грошы ўпалі больш-менш у дваццаць разоў, аднак, рэальна беручы, жывецца беспараўнальна лепей. Закон новых тэхналагічных эпох і новых перспектыў для чалавека. І ў Англіі свой крызіс, як і ўсюды, і таму цяпер цяжэй у ёй, але ў параўнанні з сямідзесятымі гадамі. Як і ў нас. А саракавыя гады для іх — гэта як для нас даваенныя або і царскія. Яны апераджаюць нас мінімум на адно стагоддзе і, відаць, надоўга.

(Працяг будзе)

ПРЫСУТНАСЦЬ

студэнцкая старонка

Не так шчасліва, як усе мы ўяўлялі, развіталіся са старым годам, але ўсё ж перад намі будучыня. У Новым 1988 годзе ўсім нам: верным чытачам „Прысутнасці“, нашым прыхільнікам, а таксама і непрыхільнікам жадаем, каб іх мары былі як мага больш нерэальныя і як мага больш збывальныя. Хай жыве anno domini 1988!

Наглядаючы за жыццём краіны ў апошнім часе, мы пабачылі, якую велізарную ролю адыгрываюць усякага роду рэкламы ў радыё ці тэлебачанні. Каб не плесціся ў хвасце, рэдакцыя рашыла з нагоды набліжаючых традыцыйных вучнёўскіх баляў, так званых стаднёвак, запрапанаваць усім дзяўчатам:

ХЛОПЦА НА СТАДНЁЎКУ

Хлопец такі, калі хоча гуляць у бельскім ліцэі, павінен адпавядаць прынамсі аднаму з наступных варункаў:

а) вучань тае самае школы апошніх класаў, у крайнім выпадку — трэцяга.

б) алімпіец гэтага ліцэя

в) абсальвент

г) жаўнер або міліцыянер (добра бачаная прыналежнасць да арганізацыі ТППР, ЗСМП, не абавязкова член БГКТ)

д) брат.

Запрашаючая дзяўчына павінна на паўгода раней прадставіць дырэкцыі і адказным настаўнікам — класным выхаваўцам поўную біяграфію запрошанай асобы. Уключна з пасведчаннем вышэйшай установы, у якой вучыцца, прадпрыемства, дзе працуе, грамадска-палітычных арганізацый і палітычна-дзяржаўных устаноў.

ПАДАЕМ УЗОР СТАНОЎЧАЙ КАНДЫДАТУРЫ, ЯКАЯ НАПЭЎНА ПРОЙДЗЕ

(глядзі фота)

Багдан Сіманенка — сын Валянціна (падпалкоўніка пажарнай аховы). Вышэй успомнены нарадзіўся 4.IV.1965 г. у Бельску-Падляшскім, дзе і зараз пражывае. Паступіў у прадшколле ў 1971, якое закончыў экстэрністычным экзаменам. Далейшую адукацыю правёў у пачатковай школе № 3. Затым паступіў у паўсюдна вядомы гэтак званы беларускі ліцэй. Пасля атрымання атэстата сталасці стаў студэнтам філіяла Варшаўскага універсітэта ў Беластоку па факультэце тэхнічнага выхавання, дзе вучыцца і цяпер.

Дасягненні. Яшчэ ў тройцы быў удзельнікам школьных конкурсаў у кірунку фізікі, пажарнай аховы. У сярэдняй школе прымаў удзел у II этапе ваяводскай алімпіяды па фізіцы. На жаль, зайздрасць і недабразычлівасць камісіі не дазволілі нашаму маладому фізіку змагацца на цэнтральным і міжнародным узроўні.

Спартыўныя дасягненні. II месца ў першых адкрытых гарадскіх спаборніцтвах па спартыўнаму брыджу, у Беластоку супольна з Яраславам Зайкоўскім, таксама абсальвентам.

Арганізацыйная прыналежнасць. Яшчэ ў ліцэі уступіў у рады востра крытыкаванага ворагамі сацыялістычнага ладу, перажываючага ўнутраны крызіс ЗСМП. У часе студэнцтва актыўна ўключыўся ў ЗСП (Згуртаванне польскіх студэнтаў), дзе даў сваю падтрымку маладой арганізацыі. Належыць таксама і да БГКТ.

Вось больш-менш такім павінен быць хлопец на стаднёўку.

АДМОЎНЫ ЎЗОР

Каб дзяўчаткі не памыліліся ў выбары, падаем і адмоўны ўзор.

Багдан Сіманенка — сын падпалкоўніка. Нарадзіўся 4.IV. 1965 г. У прадшколле трапіў са спазненнем па „аб'ектыўных прычынах“. З комплексам прабытай хваробы, ледзь быў прыняты ў тройку. Праславіўся там шматлікімі бойкамі, бракам пашаны да настаўнікаў і жанчын. Часта непрысутны на занятках, а ўсё-такі, на жаль, як успамінае, яшчэ пачаў вывучаць беларускую мову. Ліцэй быў для яго самым лепшым часам. Спакойна курыў у туалетах, рабіў многа прыемных рэчаў, аб якіх цяпер можа толькі расказваць з таямнічай усмешкай. Да сённяшняга дня вядомы яшчэ ў студэнцкім асяроддзі як доктар, „які на ўсе хваробы мае толькі адно лякарства...“.

Запрашаючым дзяўчатам раім узяць пад увагу як станоўчыя, так і адмоўныя бакі выбранага кандыдата.

БЕЛАРУСІКІ

Jarosz M. G., Janka Kupała i biełaruskaja paezja, Mińsk 1971. Rec. Stochel Włodzimierz, *Slavia Orientalis* 1974, nr 2, s. 269—271.

Jarosz M. R., Piasniar rodnaj ziamli. Życcio i tworczaść J. Kupały, Mińsk 1982. Rec. Stochel Włodzimierz, *Slavia Orientalis* 1983, nr 4, s. 534—536.

Jasińska-Socha T., Archaizmy i innowacje dialektyczne w systemie fleksyjnym zabytków starobiałoruskich, *Acta Baltico-Slavica* t. 10, 1976, s. 291—301, mapa.

Jasińska-Socha T., Formy fleksyjne starobiałoruskich zabytków II połowy XVI wieku, *Biuletyn Slawistyczny* R. 1, 1976, s. 120.

Jasińska-Socha Teresa, Zaimek 3 osobowy w zabytkach starobiałoruskich XVI wieku a stan we współczesnym języku białoruskim, *Slavia Orientalis* 1976, nr 4, s. 509—512.

Jasińska-Socha T., Jeszcze o starobiałoruskim gen. ag. sudja, *Slavia Orientalis* 1977, nr 2, s. 235—236.

Jasińska-Socha T., O zapożyczeniach innosłowiańskich w staro-białoruskim systemie gramatycznym, *Studia z Filologii Rosyjskiej i Słowiańskiej* t. 3, 1979, s. 29—36.

Jasińska-Socha T., System fleksyjny starobiałoruskich zabytków II połowy XVII wieku (Opowieść o Tristanie, opowieść o Bowie), Wrocław 1979.

Jasińska-Socha T., Skrypt do zajęć praktycznych z języka białoruskiego (Dla studentów I i II roku), Warszawa, UW, 1981.

Jaśkin I. Ja, Belaruskija heahrafičnyja nazwy. Tapahrafija — Hidranimija, Mińsk, 1971. Rec. Łapicz Czesław, *Slavia Orientalis* R. 21, 1972, nr 4, s. 462—465; Sielicki Franciszek, *Slavia Orientalis* R. 23, 1974, nr 1, s. 134—135.

Jaworski K(azimierz) A(ndrzej), Z poezji białoruskiej (Antologia), *Życie Literackie* 1967, nr 45, s. 12.

Jaworski Kazimierz Andrzej, Poezja białoruska (Antologia), *Kamena* 1971, nr 9, s. 4, il.

Jaworski Kazimierz A(ndrzej), Poezja białoruska (Antologia), *Kamena* 1971, nr 20, s. 3.

Jaworski Kazimierz Andrzej, Poezja białoruska w przekładach. *Poglądy* 1971, nr 1, s. 15, il.

Ja ze spalonej wsi... Swiadectwa ocalonych. Oprac. Aleś Adamowicz, Janka Bryl, Uładzimir Kaleśnik, Warszawa 1978. Rec. Gerber Krystyna, *WTK* 1978, nr 40, s. 9; Lewandowski Jan, *Kierunki* 1978, nr 38, s. 8, il.; Żukrowski Wojciech, *Nowe Książki* 1978, nr 15, s. 43—44; Goldbergowa Krystyna, *Kontrasty* 1978, nr 11, s. 44—45; Olczak Janusz, *Nadodrze* 1979, nr 8, s. 11.

Jelonek Adam, O niektórych problemach struktury płci i wieku ludności Białoruskiej Socjalistycznej Republiki Radzieckiej, *Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego* nr 480, Prace Geograficzne, 1977, z. 44, s. 105—111, rys. tab. wykr. Sum.

(J. G.), Białoruska optymalizacja receptur paszowych. *Przegląd Zbożowo-Młynarski* 1973, nr 7, s. 30—31, il.

Jermolenko W., Kompleksowe przystosowanie do uprawy ziem białoruskiej części Polesia, tł., *Międzynarodowe Czasopismo Rolnicze* 1980, nr 4, s. 89—91.

Jesionowska Wanda, Mińsk, Teatr prawdę ci powie (Teatr im. Janki Kupały). *Trybuna Ludu* 1984, nr 30, s. 5.

Juchniewicz Mieczysław, O działalności partyzanckiej Mikołaja Kunickiego „Muchy" na Ukrainie i Białorusi. *Wojskowy Przegląd Historyczny* 1973, nr 4, s. 414—415.

Juchniewicz Mieczysław, Międzynarodowa sesja naukowa poświęcona stosunkom polsko-białoruskim i litewskim w ostatnim 50-leciu, *Wojskowy Przegląd Historyczny* 1968, nr 4, s. 329—331.

Juchniewicz Mieczysław, Jurgielewicz Wacław, Polsko-radziecka sesja naukowa w Mińsku 9—11.VII.1969 r., *Wojskowy Przegląd Historyczny* 1969, nr 3/4, s. 584—587.

P.C.

ПОБАЧ З КУПАЛАМ

Гісторыю гэту пачуў я дзякуючы п. Руце Сакоўскай, у сучасны момант, жыхарцы Варшавы. Яе маці Паліна Сакава ведала асабіста Янку Купалу яшчэ ў той час, калі малады Ясь ставіў свае першыя крокі на ніве літаратуры. Сёння Паліне Сакавай 94 гады і ёй ужо цяжка размаўляць, таму гісторыю сустрэчы з Купалам пераказала мне яе дачка, якая добра яе ведае, бо памяць пра гэта рупліва захоўваецца ў сямейных традыцыях.

Паліна Сакава нарадзілася ў Вільні. Гады свайго дзяцінства правяла на прадмесці горада, дзе яе маці мела невялікую краму. Даволі рэдка здаралася, каб у мнагадзетных яўрэйскіх сем'ях пасылалі дзяўчат вучыцца ў свецкія школы, аднак Паліна закончыла рускую гімназію і, праўду сказаўшы, не вельмі хацелася ёй заставацца на прадмесці. Пабачыўшы аднаго разу аб'яву, што бібліятэка „Знание" (веды) патрабуе працаўніка, яна вырашыла неадкладна падацца туды. На жаль для яе, аказалася, што бібліятэка прыняла ўжо на працу новага чалавека. Быў гэта малады шляхцюк з правінцыі Ян Луцэвіч. Тут трэба некалькі слоў сказаць пра бібліятэку і яе ўладальніка. Бібліятэка „Веды" была прыватнай уласнасцю Барыса Даніловіча. Установа мела агульнадаступны характар і, у асноўным, былі тут рускія кнігі. Сам Даніловіч быў беларусам, актыўным грамадскім і культурным дзеячом. Удзельнічаў у арганізацыі ў Вільні беларускіх выдавецтваў. 15 снежня 1908 г. віленскі натарыус зацвердзіў умову беларускага выдавецкага таварыства „Наша хата". У склад суполкі ўвайшлі В. Бонч-Асмалоўскі, А. Уласаў, І. Луцкевіч, І. Маньковскі, К. Цэтэрман і Б. Даніловіч. Галоўная кантора выдавецтва знаходзілася не дзе інш, як пры бібліятэцы „Веды". Даніловіч, відаць быў адным з галоўных ініцыятараў стварэння суполкі. На першым арганізацыйным сходзе якраз яму і Маньковскаму было даручана загадваць справамі суполкі.

Паліна Сакава ў бібліятэцы Даніловіча.

У 4 нумары „Нашай нівы" за 1909 г. паведамлялася, што „Таварыства ўстанаўліваецца для таго, каб друкаваць і шырыць памеж людзёў кнігі, брашуры, сценныя лісты і ўсялякія выданні (газеты і г.д.) у беларускай мове, а таксама працы аб беларусчыне ў другіх мовах".

Агулам суполка выдала 6 кніг агульным тыражом 15 тысяч экземпляраў, удзельнічала таксама ў выданні „Другога чытання" Якуба Коласа (інфармацыі з кнігі: С. Александровіч, Пуцявіны роднага слова, Мінск, 1971, с. 146). Нейкі час быў Даніловіч старшынёй праўлення Беларускага музычна-драматычнага гуртка, які працаваў у Вільні ў гадах 1911-16. Намеснікам старшыні быў В. Ластоўскі, а яго членамі, між іншымі, Бурбіс, Цётка, Бядуля. Гурток ладзіў музычныя вечарынкі. Пастаўлена ім было некалькі п'ес (Ажэшкі, Марцінкевіча, Чэхава), сіламі гуртка ўпершыню была пастаўлена „Паўлінка" Янкі Купалы. Бібліятэка была адным з цэнтраў беларускага жыцця ў тадышняй Вільні. Добрымі знаёмымі Даніловіча былі браты Луцкевічы. У бібліятэцы, напрыклад, маці маладзенькага тады гімназіста Браніслава Тарашкевіча пакідала прывезеныя з вёскі харчы.

А малады шляхцюк гэта не хто іншы, як наш вялікі паэт Янка Купала. Упершыню прыехаў ён у Вільню ў верасні 1908 г. і зараз жа пачаў працу ў бібліятэцы „Веды", якая знаходзілася тады ў доме № 4 на Георгіеўскім праспекце. Купала быў ужо тады вядомым у беларускім асяроддзі паэтам. Вясной 1908 г. у Пецярбурзе быў надрукаваны першы яго зборнік „Жалейка". У Вільню прыехаў на запрашэнне рэдактараў „Нашай нівы" і, відаць, дзякуючы іх знаёмству з Даніловічам атрымаў пасаду бібліятэкара. І вось пазнаёмілася з Купалам Паліна Сакава, бо маладая, амбітная і прыгожая дзяўчына ўсё ж такі дабілася, каб прынялі і яе. Асаблівага сяброўства паміж імі не было. Паліна старалася як магла лепш выконваць свае абавязкі. Затое наш паэт час працы выкарыстоўваў пераважна як дасканалую нагоду, каб азна-

ЗВЫЧАЙНЫ ЛЁС ЦІХАНА МІРАНЮКА

(Працяг са стар. 1)

для нашых вёсак, стаіць шчытом да вуліцы, уваход цераз сені на кухню, а з кухні — у спальню і чысты пакой. У хаце чыста, упарадкавана, відаць дбайная рука гаспадыні. На кухні ля вакна стаіць халадзільнік, на ім — шырокаэкранны тэлевізар, а побач, на стале — радыёпрыёмнік, сцены абліцаваны каляровымі плітамі пад узор керамічнай пліткі. Адным словам, у гэтай хаце больш думаюць аб жыцці, чым аб смерці.

— Зараз ён прыдзе, — вярнуўшыся з панадворка і перамагаючы паскоранае дыханне, апавясціла мне цётка Марыя. — Вось бачыце, дух ужо займае, цяжка дыхаць.

З выгляду, аднак, я б не даў ёй больш 75 гадоў. Вярнуўся з панадворка дзядзька Ціхан. Ён таксама на выгляд шмат маладзейшы, чым паказваюць ягоныя дакументы.

— Мы тут адны са старухай засталіся, — апраўдваецца дзядзька Ціхан. — А пакуль чалавек жывы, дык і занятак заўжды знойдзецца...

— Дзеці пайшлі сваімі дарогамі...

— А многа іх у вас? — перапыніў я цётку Марыю.

— Трое засталося ў жывых, — ахвотна паясніла яна. — Адзін сын у Гданьску, служыць кадравым афіцэрам у войску, другі, гэты Ян, што вам пісьмо пісаў, абсталяваўся ў Беластоку, на мясакамбінаце працуе, а дачка — тут, у Белках замужам, за солтысам. І так мы адны засталіся, — уздыхнула яна.

— І што, шкадуеце, што так сталася? — пацікавіўся я.

— А чаго ж тут шкадаваць! — запярэчыў дзядзька Ціхан. — Яны ж не ў астрогу і не на катарзе, а кожнае з іх жыве, быццам паны колішнія жылі. Маюць працу, маюць кватэры, дзяцей павучылі... За тое ж я і зма-

92-гадовы Ціхан Міранюк з Белак са сваёй жонкай.

ёміцца крыху з сусветнай літаратурай. Часта пісаў таксама вершы і артыкулы ў „Нашу ніву". Мо таму старанная праца сяброў гневала яго крыху. З аднаго боку напаміпала яму пра ягоныя абавязкі, а з другога... хіба ж марай Купалы было стаць бібліятэкарам?

Хаця валодаў ён вялікім паэтычным талентам, рэзка адчуваўся недахоп адукацыі. Зрэшты, разумелі гэта ягоныя сябры; Уладзімір Самойла рабіў спробы паслаць Купалу ў Пецярбург, а, пэўна, і бібліятэкарам стаў ён не толькі дзеля таго, каб здабыць сродкі для жыцця. Відаць, было ціхай мэтай уладкаваць таленавітага хлапца ў добрых для навукі ўмовах.

У бібліятэцы працаваў Купала амаль год. Пазнаёміўся тады з многімі людзьмі, якія гуртаваліся вакол „Нашай нівы". У рэдакцыі газеты пазнаў сваю будучую жонку Уладзіславу Станкевіч, дачку лясніка Францішка Станкевіча і Эміліі Манэ, якая была пляменніцаю вядомага французскага мастака Клода Манэ. Аднак самай важнай для бліжэйшай будучыні Купалы аказалася знаёмства з прафесарам Пецярбургскага універсітэта Браніславам Эпімахам-Шыпілам, рэдактарам „Жалейкі". Прафесар, відаць, абяцаў маладому паэту нейкую дапамогу ў далейшай адукацыі. Але мінуў год, а абяцанай дапамогі так і не было. Даніловічу, незалежна ад яго вялікай ахвярнасці для беларускай справы, відаць, не пад сілу было далей фундаваць гэткую своеасаблівую „стыпендыю". У кастрычніку 1909 г. па яго рэкамендацыі Купала едзе ў вёску Бенін, што недалёка Наваградка, каб працаваць там аканомам. На шчасце, неўзабаве прыходзіць доўгачаканы ліст ад прафесара Шыпілы, і ўжо 6 лістапада Купала вяртаецца ў Вільню, а ў пачатку снежня едзе ў Пецярбург, дзе застаецца амаль чатыры гады, здабываючы веды і развіваючы свой літаратурны талент.

Вось так выглядае гісторыя знаёмства Паліны Сакавай і Янкі Купалы, якую цудоўна расказала мне яе дачка і якую напоўніў я крыху ведамі з навуковых крыніц.

Валянцін Сельвесюк

Бібліятэка Б. Л. Даніловіча „Знание".

ЛЁНІК У НАЦЫЯНАЛЬНЫМ МУЗЕІ Ў ВАРШАВЕ

14 снежня мінулага года ў Варшаве, ў Галерэі сучаснага мастацтва Нацыянальнага музея, адкрылася даволі кантраверсійная выстаўка „Радыкальны рэалізм, канкрэтная абстракцыя — мастацтва другой паловы васьмідзесятых гадоў". Загаловак выстаўкі цікавы і, бадай, не кожнаму зразумелы. Зрэшты, і нялёгка яго зразумець. Паўсюдна ж лічыцца, што радыкалізм гэта супрацьлеглаcць рэалізму, а абстракцыя — супрацьлеглаcць канкрэтнага. Калі рэалістычная пастава прадугледжвае рэальныя ўмовы, факты ды дзеянні і бярэ пад увагу існуючыя магчымасці, то радыкальная пастава на першы план высоўвае грунтоўныя змены ў ментальнасці і радыкальныя метады дзеяння. Калі абстракцыйная пастава не звязана з рэчаіснасцю і не бярэ пад увагу рэальнага жыцця, то канкрэтная пастава існуе, можна сказаць, намацальна. Яна дакладна акрэслена ў часе і прасторы.

А мо і паміж гэтымі, ляжачымі на іншых полюсах паняццямі ёсць нейкія сувязі?! І мо ёсць нейкі сэнс у гэтых супрацьстаўленнях?.. Выстаўка якраз з'яўляецца спробай упарадкаваць разнастайны матэрыял і адказаць на назойлівае пытанне: якое ж яно, гэта сённяшняе мастацтва? — хаця і так вядома, што ўсяго не высвятліш да канца.

Мастацтва 80-х гадоў нарадзілася ў цяжкіх умовах, у атмасферы недаверу да ўсяго, што нас акружае, і засталося толькі несамавітая вера ў сябе. З гэткай паставы вынікае максімальная экспрэсія, праз якую аўтары імкнуцца адлюстраваць сучаснае жыццё. Але нават тады, калі мастакі адкінулі існуючую рэальнасць, не ўзнікла абстракцыя, а нарадзіліся цалкам новыя рэальнасці.

З вялікай прыемнасцю паведамляем, што ў названай вышэй выстаўцы бяруць удзел чатыры карціны нашага добрага сябра, мастака Лёніка Тарасэвіча. Яго мастацтва нарадзілася якраз ў васьмідзесятыя гады і з'яўляецца спалучэннем бунту і прывязанасці да роднай зямлі, еднасцю абстракцыі і канкрэтных фактаў, адным словам мастацтва небанальнае, наскрозь арыгінальнае і непаўторнае.

Трэба адзначыць таксама, што 8 студзеня г.г. у Вроцлаве адкрылася індывідуальная выстаўка Лёніка Тарасэвіча, а ў вроцлаўскай „Одры" ў снежні мінулага года быў змешчаны цікавы матэрыял пра нашага Лёніка.

Вітаем маладога мастака з наступнай ступенькай у яго творчым жыцці.

Ада Чэчуга

НАША ПОШТА

Юзаф Грыньчук, Зарэчча, Гродзенская вобласць, БССР. Дзякуем за зацікаўленне нашай „Нівай"! Нам прыемна было даведацца, што, хоць вы і не падпісаліся на „Ніву", аднак аказійна чытаеце яе, як кажуць, ад дошкі да дошкі. З вашымі разважаннямі наконт становішча беларускай культуры і нацыі мы не ва ўсім згодны, але адносімся да іх са зразуменнем. Рубрыкі „Беларускі фальклор" і „Соннік" вы лічыце бяссэнсавымі. На нашу думку, вы не бярэце пад увагу таго, што чытачу трэба лёгкага матэрыялу, не адным „сур'ёзам" ён хоча жыць. Газета павінна лічыцца з густамі чытачоў.

Пішаце, што вас надта зацікавіла жыццё беларускай нацыянальнай меншасці ў Польшчы. Адзіны спосаб дзеля гэтага — выпісваць „Ніву".

гаўся ў Кастрычніцкую рэвалюцыю! — горача ўсклікнуў пастарэлы селянін. — Не думайце, што я гэтага не разумею, я ж не такі дурны мужык! Яшчэ ў царскі час закончыў я настаўніцкую семінарыю. У Патоцы была такая...

Упершыню я пачуў, што ў вёсцы **Патока** існавала калісьці нейкая настаўніцкая семінарыя.

— Можа ў Трасцяніцы? — удакладняю.

— Не ў Трасцяніцы, а ў Патоцы! — цвёрда трымаецца свайго дзядзька Ціхан. — У Трасцяніцы, вядома, была таксама настаўніцкая семінарыя, але яшчэ раней, бо яна згарэла. У Трасцяніцы засталася толькі **сельскагаспадарчая школа**, у якой я таксама два гады правучыўся. Пасля, у 1911 годзе, бацька накіраваў мяне ў Патоцкую чатырохкласную настаўніцкую семінарыю. Ён сам вучыў дзяцей грамаце ў вёсцы Боўтрыкі.

— Ваш бацька?! — не скрываў я свайго здзіўлення.

— Так, ён быў настаўнікам у Боўтрыках. Дык стараўся і нас вучыць. Семінарыю закончыў я ў 1913 годзе.

Быў тады ўжо семнаццацігадовым юнаком. Шукаў працы ў нейкай царкоўна-прыхадской школе. Як выпускнік настаўніцкай семінарыі з выдатнымі ацэнкамі („меў я толькі адну чацвёрку"), мог мець надзею на пасаду настаўніка. На бацькоўскую гаспадарку азіраліся яшчэ тры маладыя браты і адна сястра. На жаль, хутчэй пачалася сусветная ваенная завіруха, чым Ціхан Міранюк, сялянскі сын, дачакаўся пасады настаўніка па навучанню асноўнай грамаце мужыцкіх дзяцей.

З хваляй бежанцаў апынуліся яны аж за Самарай, значыць, па-цяперашняму, за Куйбышавам.

Мой бацька таксама недзе там, у прыуральскіх краях, правёў свае юнацкія гады. Мяне заўжды цікавілі прычыны гэтых, так масавых, амаль паўсюдных уцёкаў нашых дзядоў і прадзедаў ад наступаючых немцаў. У бежанства збіраліся недзе ў жніўні 1915 года. Сялянскія клуні былі ўжо запоўнены новым ураджаем. Хто, якая сіла прымусіла людзей так масава, цэлымі вёскамі, пакідаць свае абжытыя гнёзды, сваё дабро і бегчы ў свет шырокі ды невядомы? Ціхан Міранюк кажа, што ніхто іх сілай не выганяў. Яму можна верыць, бо быў тады поўнасцю свядомым чалавекам.

— Уцякалі мы проста ад ворага, ад немцаў.

— Адтуль, з бежанства, Ціхана Міранюка прызвалі ў армію, бараніць айчыну. Тут пачатковая яму пашчаслівілася. Да Лютаўскай рэвалюцыі 1917 года служыў ён недалёка ад Петраграда, вучыў іншых прызыўнікоў страляць з кулямётаў сістэмы „Максім". Пра яго ўдзел у Лютаўскай, а затым і ў Кастрычніцкай рэвалюцыях 1917 года можна было б напісаць цэлы раман.

Калі Часовы ўрад крыху навёў парадак у Петраградзе, тады Ціхан Міранюк апынуўся на фронце, у акопах, недзе пад Вільнюсам. Адтуль, ужо на абарону ўлады Саветаў, перакінулі яго ў Прыбалтыку, а ў 1918 годзе дэмабілізавалі як кваліфікаванага настаўніка, хаця настаўнічаць яму так і не давялося. Пасля кароткай пабыўкі ў бацькоў, у Самарскай губерні, паставілі яго загадчыкам біржы працы ў адным уездным горадзе. У пачатку 20-х гадоў Міранюкі зноў вярнуліся ў Белкі.

— Нічога мы тут не засталі, — кажа дзядзька Ціхан. Усё было спалена. Адразу жылі ў зямлянках.

У 1928 годзе ён ажаніўся. Жонка таксама тутэйшая, з Белак.

— Ну і так мы жылі, — кажа амаль стогадовы селянін. — У 1929 годзе малодшы брат Іван выехаў у Аргенціну, каб там шукаць сабе лепшага жыцця. Абсталяваўся ў Буэнас-Айрэсе. З часам стаў саўласнікам невялічкай фабрыкі па вырабу аконных жалюзій... У тым гарачым клімаце — тавар вельмі патрэбны. Дык нядрэнна яму жылося. Нават мне крыху дапамагаў, дзякуючы чаму змог я сабе прыкупіць крыху зямлі. Толькі ажаніцца ён неяк не змог. Так і памёр халасцяком. Цяпер цераз Міністэрства замежных спраў афармляем мы, каб нам выплацілі ягоную спадчыну. Два разы прыязджаў наш Іван да мяне ў госці. Толькі я да яго неяк не сабраўся...

Што ж, можна было б яшчэ і яшчэ апавядаць аб гэтым звычайным жыцці звычайнага селяніна, аб жыцці, якое ўвасабляе наш супольны лёс. Не ведаючы сваёй гісторыі, немагчыма будаваць і сваю будучыню.

Віктар Рудчык

Фота аўтара

У ГАРАДОЦКАЙ ГМІНЕ (1)

У гмінах асноўным дзейнічае Саюз сялянскай моладзі. У пачатку васьмідзесятых гадоў пачалі дзяліць справы моладзі на вясковыя і гарадскія, на сельскагаспадарчыя і завадскія. Да гэтага часу была адзіная маладзёжная арганізацыя — Саюз сацыялістычнай польскай моладзі (ЗСМП). І яна далей існуе, але з-пад яе ведамства выключылі вясковыя гурткі. У Гарадку аднак не наступіў такі падзел. Тут дзейнічаў паспяхова і далей дзейнічае Саюз сацыялістычнай польскай моладзі і на вёсках, і на прадпрыемствах. Налічвалася ў ім у канцы 1987 года 427 чалавек, аб'яднаных у 20 гуртках (17 вясковых і 3 у цэнтры гміны — Гарадку). Праўда, лікавы арганізацыйны стан нестабільны, няспынна змяншаецца ён у вясковых гуртках.

Вось, напрыклад, у Свіслачанах 2 гады таму назад гурток ССПМ складаўся з 13 членаў. Цяпер у ім толькі 5 чалавек, ды і тыя ўжо мала займаюцца сельскай гаспадаркай, таму што працуюць на прадпрыемствах Беластока і, калі атрымаюць там памяшканні, будуць у Свіслачанах толькі госцьмі.

Гурток ССПМ у Пярэйме (Сафіполі) у 1985 годзе налічваў 14 членаў. Цяпер у ім толькі дзве асобы, і гурток завешаны ў дзейнасці. 12 чалавек пакінулі вёску.

У вёсцы Коматаўцы, дзе засталося на гаспадарцы трое маладзейшых людзей, ССПМ у асноўным складаецца з моладзі, якая даязджае на працу ў Беласток і Гарадок, а таксама ў суседні сельскагаспадарчы кааператыў у Лужанах. Моладзь гэта звязана моцна з вёскаю. Разам з членамі добраахвотнай пажарнай каманды яна адрамантавала пашкольны будынак (у вёсцы некалькі школьнікаў), які добра служыць як раміза і як святліца для жыхароў вёскі.

Гурток ССПМ у Скрабляках разам з партыйнай арганізацыяй ў апошні час шмат працаваў пры рамонце пашкольнага будынка (таксама некалькі школьнікаў) на святліцу і пры наладжванні мясцовай дарогі.

У Вейках гурток ССПМ з'яўляецца адным з найбольшых у гміне. На сходах абмяркоўваюцца там хвалюючыя справы вёскі. Разам з аднавяскоўцамі гурток пабудаваў святліцу. У гуртку налічваецца 16 асоб. У 1983 годзе ў гуртку было 36 юнакоў і дзяўчат. За гэты час 20 асоб выехала з вёскі жыць і працаваць у Беласток і Гарадок.

Чаму тут такая вялікая міграцыя моладзі ў гарады? На гэтае пытанне адказаў мне старшыня гміннага праўлення ССПМ Яўген Кардаш. Ён сам з'яўляецца штатным працаўніком маладзёжнай арганізацыі і адначасова працуе на гаспадарцы, раней з бацькамі ў Вейках, а цяпер — з жонкай і цёшчай у Гарадку.

— Калі няма салідпай бацькоўскай спадчыны, дык маладым людзям пачаць працу на гаспадарцы проста немагчыма. Страшэнна высокія цэны на сельскагаспадарчыя машыны і прылады, высокія абавязковыя аплаты ПЗУ асабліва за кароў, высокія цэны на хімічныя сродкі і мінеральныя ўгнаенні, якіх заўсёды не хапае, і высокія аплаты на будучую пенсію. Усё гэта адстрашвае моладзь ад цяжкой працы на гаспадарцы.

Па думцы Яўгена Кардаша, аплаты ПЗУ павінны быць добраахвотныя. Тады сяляне будуць страхаваць пры высокіх аплатах найбольш каштоўную жывёлу, пераважна высокамалочных кароў. Ды і сродкі прадукцыі каб не даражэлі.

Апрача таго, моладзь хоча працаваць, але і адначасова бавіцца, танцаваць, спяваць, кахаць, жаніцца, бываць на праекцыях відэо. **На вёсцы з гэтым цяжка.** Моладзі, якая працуе на прадпрыемствах, жывецца лягчэй і культурней. Вось, напрыклад, ССМП у „Каро" у Гарадку, у якім налічваецца 42 асобы. Гурток запланаваў стварыць музычны калектыў, і для яго ўжо прадпрыемства закупляе музычныя інструменты. Моладзь з прадпрыемства мае водпуск, можа паехаць куды хоча, дзень працы на прадпрыемстве не ад усходу да захаду сонца ў сезонах палявых і жніўных работ, а толькі 8 гадзін. Ды справа найважнейшая: на вёсках зусім няма дзяўчат, няма з кім танцаваць і з кім жаніцца. А адзін нічога не зробіш на гаспадарцы. „Адзін у полі не воін", — як праўдзіва сцвярджае пагаворка.

На вёсцы наракаюць, што няма стабільнай сельскагаспадарчай палітыкі. Невядома, чым займацца: свінагадоўляй ці авечкагадоўляй, гадоўляй малочнага быдла ці вырошчваннем жыта, ці бульбы. У гэтым годзе найбольшыя даходы мае той, хто пасадзіў многа бульбы. Бульба дала лепшы даход, чым адкорм свіней. Нестабільнасць цэн вельмі перашкаджае спецыялістычным гаспадаркам.

Маладых людзей, якіх асталося на вёсках нямнога, моцна непакоіць другі этап гаспадарчай рэформы. Ён, праўдападобна, не прынясе ніякіх ільгот сялянам у тых гмінах, дзе зямельныя ўгоддзі нізкай якасці. Калі ў другім этапе рэформы яшчэ ўзрастуць усякія сялянскія аплаты, дык гэта толькі прыспешыць апусташэнне вёсак ад моладзі. Астануцца ў вёсках „Усходняй сцяны" толькі пенсіянеры, якім, шчыра кажучы, жывецца добра. Уся моладзь пойдзе працаваць у горад. І тады, здаецца, хлеб будзем есці відэльцам. Не будзе каму апрацоўваць зямлі, не будзе каму дастаўляць сельскагаспадарчыя прадукты.

Але такая сітуацыя Гарадоцкай гміне не пагражае. Аб гэтым будзе напісана ў наступнай публікацыі.

Міхась Хмялеўскі

Я ЗГОДНЫ З ЛЯШЧЫНСКІМ

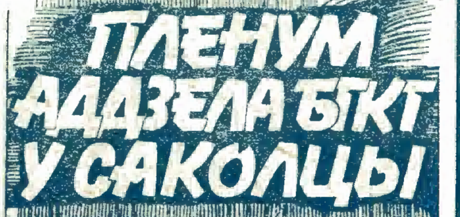
Калі я чытаў „Ніву" ад 20 снежня і артыкул Ю. Ляшчынскага „Заўвагі на часе", шмат думаў пра паводзіны нашых студэнтаў. Сумна зрабілася на душы ад напісанага Ляшчынскім. Сярод нашага студэнцтва трымаецца рэнегацтва і самадурства, гібеюць іх душы ад няведання ўласных карэнняў, нешанавання бацькаўшчыны. Робяцца выродкамі!

Духоўнае хамелеонства можна яшчэ неяк сцярпець у прасцякоў, людзей невялікага розуму. Але ж не ў студэнтаў, у нашых будучых інтэлігентаў. Вядома, што інтэлігенцыя — гэта соль нацыі. Слабая інтэлігенцыя, то і слабая нацыя.

Я зусім згодны з Ю. Ляшчынскім, з яго заўвагамі. Трэба так рабіць, як піша ён.

Кастусь Сідаровіч,
Беласток

(Працяг са стар. 1)

шыні аддзела Сяргей Крышань. Заданням аддзела прысвяціў сваё выступлене сакратар ГП Віталій Луба. Пленум аддзела пастанавіў падрыхтаваць справаздачна-выбарную канферэнцыю на 24 студзеня. Магчыма, што ўдасца арганізаваць выступленне харавога калектыву з Рыбалаў.

Варта адзначыць, што ў Сакольскім аддзеле БГКТ найхутчэй з усіх аддзелаў наблізілася да канца справаздачна-выбарная кампанія ў гуртках. Там ужо адноўлены праўленні і рэвізійныя камісіі гурткоў, а таксама выбраны дэлегаты на XI з'езд БГКТ.

Міхась Хмялеўскі

ШЛЯХАМ ГАДОЎ

Бойня паміж Кейстутавічамі і Альгердавічамі, якая давяла ў Вялікім княстве Літоўскім да падзелу грамадства — князёў, баяраў, мяшчан і нават сялянства — на два заядла ваюючыя паміж сабой лагеры, зніштажэнне Вітаўтавымі войскамі і яго крыжацкімі саюзнікамі значнага абшару дзяржавы і перш за ўсё смерць Карыгайлы і Нарымунта Альгердавічаў не магла не выклікаць трывогі і процідзеянняў з боку караля Ягайлы. Як адзначае „Хроніка літоўская і жамойцкая": „Уладзіслаў Ягайла, сабраўшы якое толькі змог войска, накіраваўся ў Літву (г.зн. Вялікае княства Літоўскае — М.Г.), каб пагадзіць літоўскіх і рускіх паноў, зламаць Вітаўтаву моц ды паўстрымаць націск прускіх і лівонскіх (інфлянцкіх) крыжакоў.

Вядома, Вітаўт спадзяваўся даўно, што кароль Ягайла не будзе абыякава ўзірацца, як ён пры дапамозе крыжакоў будзе заваёўваць бацькаўшчыну Альгердавічаў. Таму Кейстутавіч амаль адразу пасля падпісання дагавору з Ордэнам пра сваё падданства яму і за парадай крыжацкіх начальнікаў наняў і накіраваў у крэпасці Панароўя і Пабужжа значную колькасць крыжакоў.

Чужынцы, уладкаваўшыся ў Камянцы, Суражы, Бельску, Дарагічыне, Бярэсці, Гародні і ў шэрагу іншых меншых крэпасцяў, заняліся не столькі ўзмацненнем іх ды аховай, колькі кінуліся рабаваць „навакольныя воласці" ды „частымі нападамі Польшчу, Мазоўша і Літву" пустошыць. Перш за ўсё рыцары з кнехтамі сталі лавіць і вязаць у нявольнічыя путы юнакоў і дзяўчат ды дзесяткамі гнаць іх у Прусію. Адтуль адных — часцей за ўсё самых моцных хлопцаў — перадавалі ў парабкі ў крыжацкія маёнткі або адсылалі ў свае радовыя маёмасці ў Нямеччыне, Англіі, Францыі. Другіх жа — пераважна прыгожых дзяўчат — вялі ў Гданьск або Кенігсберг і там грузілі ў караблі, каб адправіць на продаж на нявольнічых торгах Іспаніі, Паўночнай Афрыкі ці Малой Азіі. Не грэбавалі рыцары таксама чужым дабыткам — у Прусію пацягнуліся табуны нарабаваных коней, быдла, авечак, павалакліся абозы з нахапаным хатнім дабром, скурамі, мёдам, воскам, рамесніцкімі вырабамі. Наколькі зніштажальнай для зямель Вялікага княства Літоўскага і перш за ўсё яго заходніх зямель — Панёмання, Панароўя і Сярэдняга Пабужжа — была крыжацкая дапамога, дасканала ўсведамляў і сам Вітаўт, калі храніст заўважыў, што Кейстутавіч „наракаў на сваё няшчасце, што крыжакі не пра яго, але пра сваё дабро ў ваяванні дбаюць".

Таму, як падае тая ж „Хроніка": „Кароль Ягайла перш за ўсё падышоў пад крэпасці, у якіх Вітаўт пасадзіў немцаў". Была зіма. Ягайла на чале значнай арміі, у якой ядро складала яго дзевяцісотасабовая дружына беларускіх коннікаў, накіраваўся з Любліна на Бярэсце. Па лёдзе, мабыць (бо хронікі маўчаць пра якую-небудзь пераправу лодкамі або плытамі), Ягайлава войска перапраўілася цераз Буг і „аблажыла" берасцейскую крэпасць. Прамовы пра дабравольную здачу да нічога не давялі — берасцяне і крыжакі спадзяваліся на свае немалыя сілы і непрыступнасць умацаванняў — і каралеўскім воям давялося ісці прыступам на крапасныя сцены. Толькі дзесятага дня „праз штурм", як чытаем у „Хроніцы", Бярэсце было ўзята.

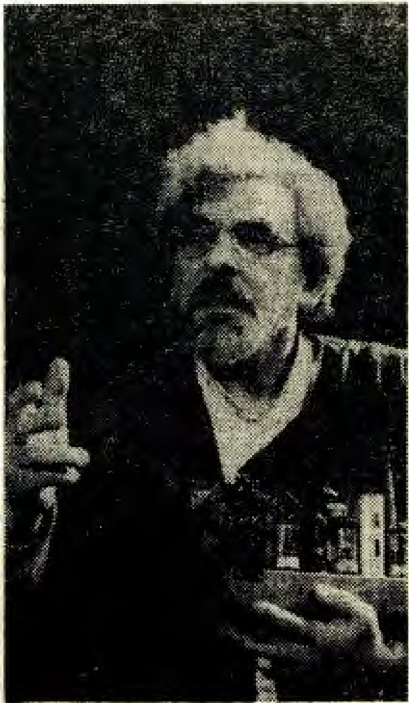
Не лягчэй прыйшлося і з Камянцом. Мабыць, асабліва заўзята бараніліся воі, засеўшыя ў славутай камянецкай вежы. „Хроніка" падае, што Ягайла Камянец „здабыў з вялікай цяжкасцю".

Затым Ягайлава армія рушыла на Горадню. Мяркуючы па сетцы тадышніх гасцінцаў, каралеўскія войскі ішлі ўсходняй ускраінай Беласточчыны — праз сённяшнюю Белавежу, Ялоўку, Гарадок, Крынкі — па дарозе

„Лазня" Маякоўскага на беластоцкай сцэне

З пачаткам новага сезона восенню мінулага года, з прыходам новых сіл — у Драматычным тэатры імя Аляксандра Вянгеркі ў Беластоку наглядаецца значнае ажыўленне. Адной з несумненна вялікіх падзей, якія адбыліся ў снежні, з'яўляецца пастаноўка „Лазні" Уладзіміра Маякоўскага ў перакладзе Артура Сандаўэра.

Як вядома, ў пачатку трыццатых гадоў гэта п'еса вядомага паэта нарабіла ў Савецкім Саюзе шмат шуму. Як ацэньваў яе сам Маякоўскі? Ён гаварыў, што гэта „драма ў шасці актах з цыркам і феерверкам", якая проста „мые бюракратаў". Маякоўскі не ўкрываў, што п'еса гэта публіцыстычная і таму не выступаюць у ёй так званыя „жывыя людзі", а „ажыўленыя тэндэнцыі". „Лазняй" Маякоўскі поўнасцю пацвердзіў свой тэзіс аб сэнсе яго працы ў тэатры: зрабіць са сцэны трыбуну.

Зенон Якубец у ролі таварыша Чудакова, вынаходніка „машыны часу".

І зрабіў гэта! Як жа актуальна гучыць і сёння яго твор! А ў трыццатых жа гадах крытыка часта пісала, што ўсё гэта толькі крыклівая балбатня, што Маякоўскі насміхаецца з савецкай рэчаіснасці, у якой не ўмее заўважыць нікога, апрача бюракратаў, ігнарантаў і падхалімаў, і што ва ўсёй п'есе няма ніводнага героя, на якім „адпачыла б вока". Нават постаці рабочых, якія гавораць цяжкой мовай самога аўтара, незразумелы большасці. Ды і наогул, масавы глядач не разумее ўсю „Лазню". А зрэшты, чаму бюракратам не супрацьпастаўлена рабочая маса, партыя, прафсаюзы?

На гэтыя закіды Маякоўскі адказваў коратка: што менавіта напісаў ён гэту п'есу якраз з пункту гладжання рабочых і партыйных, якія сядзяць у глядзельнай зале.

Мінула амаль 60 год ад часу напісання „Лазні". Але калі мы глядзім сёння гэту п'есу, амаль немагчыма ўявіць сабе, што падзеі адбываюцца не цяпер. Калі б вось яшчэ не тадышняя мода...

Маякоўскі, найвялікшы паэт рэвалюцыі, паказаў тут новую рэчаіснасць без характэрнага для яго творчасці пафасу. Наадварот, ён з цэлай яскравасцю выявіў скрыўленні, якія выступалі пры пабудове новага жыцця, пры пераўтварэннях, якія прынесла з сабой рэвалюцыя.

Уладзімір Маякоўскі, ствараючы ў „Лазні" пры дапамозе вобраза вынаходніка Чудакова (Зенон Якубец) „машыну часу", якая можа пераносіць чалавека ў будучыню і назад, хацеў верыць, што паляціць гэта машына наперад сямімільнымі крокамі, беручы з сабою працоўны люд і адкідаючы, выплёўваючы бюракрата Пабеданосікава (Ежы Сех) і яму падобных. Не прадбачыў, аднак, што ўсё робіцца не так хутка і нават праз шэсцьдзесят год патрэбна будзе перабудова. А мо бачыў больш, чым нават нам здаецца...

На заканчэнне хацелася б павіншаваць кіраўніцтва тэатра з трапным выбарам п'есы і рэжысёра Януша Казлоўскага з надзвычай цікавай пастаноўкай „Лазні". Акцёрам таксама належыцца „брава"!

Ада Чэчуга

Фота А. Сакульскага

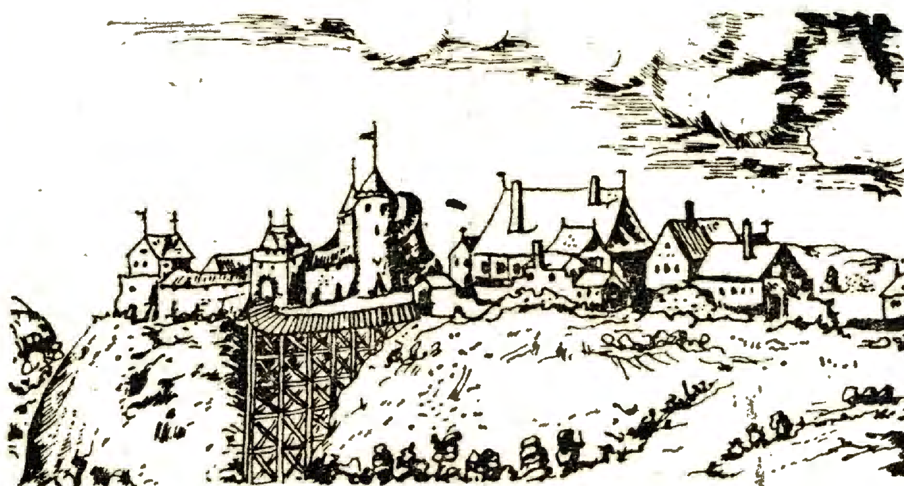

Таварыш Пабеданосікаў (Ежы Сех) у гадзінах працы перашкаджаць сабе не дазваляе! На здымку ж відаць надта яскрава, што без выкліку ўваход забаронены. Аднак мадам Мезальянсавай (Ганна Раеўская) гэтыя забароны, як відаць, не датычацца.

беручы меншыя крэпасці і садовячы ў іх сваіх людзей.

Пра далейшыя падзеі Ягайлава паходу няхай раскажа нам „Хроніка літоўская і жамойцкая", у якой захаваўся маляўнічы і падрабязны абраз бітвы за Горадню паміж Ягайлавай і Вітаўтавай арміямі.

Кароль Ягайла „пераправіўся цераз Нёман і расклаўся абозам пад Гародняй, аднак замка здабыць не змог. Тады голадам немцаў, быўшых у ім, задумаў вымарыць. Паспяшаліся яму з дапамогай каралёвы браты Скіргайла і Уладзімір... з немалым войскам, Карыбут-Дзмітрый з Ноўгарада-Северскага з некалькімі палкамі... прыехаў. З гэтым войскам кароль Ягайла Горадню з трох бакоў акружыў. Вітаўт жа, пачуўшы пра аблогу сваіх у Горадні, сабраў з прускіх крыжакоў немалое войска, гарадзенцам на дапамогу і адбой прыйшоў. Зараз жа над Нёманам, насупраць Замка, абозам размясціўся і новы замак на капцы будаваць загадаў. Аднак такім чынам нічога асаджаным не дапамог, бо Ніжні замак каралеўскія жаўнеры — на што сам Вітаўт з жалем глядзеў — здабылі. Тады Вітаўт спыніў пабудову новага замка, вялікі жалезны ланцуг да Высокага замка цераз Нёман працягнуў і загадаў прывязаць яго каля замкавай брамы. Затым, паўз ланцуг лодкі і віціны шэрагам ставячы, мост наладзіў, каб лягчэй абложаным даць дапамогу, слаў ім харчы, параненых і хворых да сябе забіраў, а свежых жаўнераў для абароны кіраваў. Гэтую Вітаўтаву хітрасць звочыўшы, каралёвыя жаўнеры ў версе Нёмана насеклі і нарубалі вялікіх і тоўстых сасновых бярвенняў, звязалі ў плыт ды пусцілі ўніз па вадзе і па ветры. Гэтак за ветрам і па быстрай вадзе плыт той раптоўна ў мост ударыў і, разарваўшы ланцуг, патапіў лодкі і віціны з людзьмі. Толькі ўсяго адзін немец на каралёў бераг выплыў. Вітаўт жа засумняваўся ў магчымасці абароны замка і павярнуў з войскам у Прусію. Такім чынам Горадня праз 50 дзён аблогі ў каралёвых руках апынулася."

Гарадзенскі замак у XVI ст. Паводле Т. Андрыячака. Малюнак У. Петрука.

У тым жа часе, калі Ягайла са сваёй арміяй па чарзе здабываў Бярэсце, Камянец, Гародню і меншыя крэпасці, яго саюзнік, князь чэрскі Януш, ударыў на Дарагічын, Мельнік, Сураж і іншыя меншыя крэпасці на сярэднім Пабужжы і Панароўі. Мабыць, з карысным для сябе вынікам, бо ў наступным 1391 годзе, кароль Ягайла дарye яму гэтыя гарады з прыналежнымі да іх землямі. Аднак, каб забяспечыць гэты незвычайна багаты набытак ад нечаканасці з боку Кейстутавічаў, Януш адразу прыступіў да пабудовы моцнай крэпасці ў сённяшняй Златорыі, дзе рэчка Супрасль упадае ў раку Нарву, пасадзіў ва ўсіх крэпасцях сваіх вояў і пачаў усімі сіламі ўмацоўваць іх.

Але ўсё гэта не суцішыла барацьбы Вітаўта з Альгердавічамі, а можа нават і завастрыла яе.

Мікола Гайдук

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

Дарагое Сэрцайка, ці верыш ты ў каханне з першага погляду? Бо ў мяне было так. Як толькі ў маіх дзвярах паявіўся Алік са сваім сябрам Паўлам, мяне, можна сказаць, заткнула. Павел быў высокі, прыстойны, а якія ў яго былі вочы! Хлопцы прынеслі з сабой бутэльку добрага віна, а ў Паўла была яшчэ магнітафонная лента з запісамі песень Уладзіміра Высоцкага, ды і магнітафон ён узяў з сабою. Я наставіла чай, а Павел — магнітафонную стужку і так, можна сказаць, мы ўвайшлі ў настрой.

Слухаючы Высоцкага і глядзячы на Паўла, ад якога не магла я адарваць вачэй, мы папівалі прынесенае хлопцамі віно і завараны мною чай. І тады мне здавалася, што гэта спявае не Высоцкі, а Павел, што гэта ён такі цудоўны, такі разумны і мае такі цікавы голас. Я закахалася ад першага погляду. Праз гадзіну мы ўжо з Паўлам цалаваліся ваўсю. А Аліка гэта нават і не бянтэжыла. Так яны прасядзелі ў мяне некалькі гадзін, і мне ўжо пачало здавацца, што Паўлік — гэта маё прызначэнне, што знаю я яго прынамсі ўжо паўжыцця, і што толькі з ім змагу спалучыць свой лёс. Была, можа, восьмая гадзіна, калі Алік запрапанаваў, каб мы пайшлі да яго, бо ў яго там бышцам было што выпіць. Я спачатку пярэчыла, бо гаварыла, што мушу вяртацца дахаты, мама вельмі не любіць, калі я прыходжу пазней 10-ай, 11-ай гадзіны. Але хлопцы пераканалі мяне, што да адзінаццатай часу яшчэ шмат і што яшчэ разы два можна ўвінуцца.

У Аліка асобная кватэра. Да яго часта зусім неспадзявана прыходзяць сябры і сяброўкі. Так было і на гэты раз. Не паспелі мы распрануцца, як зайшла да яго нейкая парачка, а зараз за ёю і яшчэ адна дзяўчына. Было нам надалей вельмі прыемна ў гэтай павялічанай кампаніі. Аднак, час быў няўмольны, і я мусіла збірацца дахаты. Шкада мне было пакідаць гэтую кампанію, тым больш, што Павел, не звяртаючы ўвагі на тую дзяўчыну, што ўпівалася ў яго сваімі вачыма, цалаваў мяне. Вышаў нават мяне правесці, сарваў кветку з клумбы і даў мне. Яшчэ раз горача пацалаваліся на развітанне і паабяцалі адзін другому, што будзем сустракацца і пісаць пісьмы. Я забылася сказаць, што Павел жыве ў іншым горадзе, намнога большым, чым мой.

Калі я вярнулася дахаты, бацькі і так накрычалі, бо была ўжо гадзіна дванаццатая. Аднак у гэтую ноч мне ўжо нічога не было страшна. Я ведала, што ў мяне ёсць хлапец! Якое ж было маё здзіўленне і расчараванне, калі праз два дні я даведалася, што рэшту вечара, а фактычна ноч, Павел правёў з той дзяўчынай Аняй, якая засталася яшчэ ў майго сябры Аліка. А яшчэ пазней я пачула, што яна паехала да яго і там засталася. Высветлілася яшчэ, што ў Паўліка ёсць жонка і што такая сітуацыя надта нязручная для яго, але ўсё ж з Аняй сустракаецца.

І цяпер вось пішу я табе і думаю: ці добра робяць мае бацькі, што трымаюць мяне ў рызах? Калі б я была там засталася, то мо я была б Паўлікавай дзяўчынай, і, хто ведае, ці для мяне не кінуў бы ён жонку...

Бася

Бася! Няма чаго шкадаваць. Бо калі Паўлік гэты так хутка прамяняў сімпатыю да цябе на сімпатыю да Ані, дык грош яму цана. Тым больш, што сваім маўчаннем на тэму яго сямейнага жыцця ў нейкай ступені ашукаў і цябе. Твае бацькі мелі рацыю, бацькі найчасцей маюць рацыю, бо прайшлі ўжо праз тое, праз што ты яшчэ мусіш прайсці. Так што з усяго сказанага вынікае: каханне з першага погляду не заўсёды здае экзамен. А зрэшты, не Паўліка ты пакахала, а Высоцкага.

Сэрцайка

ВЯСКОВЫ ЖУР

На 1 шклянку аўсяных платкаў трэба ўзяць 4 шклянкі вады, 12 бульбін, 150 г саланіны, 2 цыбуліны, соль.

Аўсяныя платкі ўсыпаць у каструльку, заліць кіпячай вадой, дадаць кромачку чорнага хлеба і паставіць у цёплае месца, каб укіслі. Калі платкі набрыняюць, працадзіць іх праз сіта, перамыць і зноў працадзіць. Атрыманае такім чынам аўсяное малако добра перамяшаць і варыць, пакуль не загусцее, увесь час памешваючы. Жур падаваць з падсмажанай цыбуляй і варанай бульбай.

ДАМАШНЯЯ КАЎБАСА

На 2 шклянкі грэцкай крупы трэба ўзяць 3 шклянкі вады, 2 сталовыя лыжкі масла, 200 г саланіны, 1 цыбуліну, паўметра свіной кішкі сярэдняй таўшчыні, соль.

Грэцкую крупу памыць і крыху падсмажыць, памешваючы, на патэльні. У кіпячую ваду дадаць соль, пасля чаго ўсыпаць крупу і, мяшаючы, варыць, пакуль не стане густой. Тады каструлю накрыць і ўставіць у слаба нагрэтую духоўку, каб каша ўпрэжылася. Калі каша будзе гатова, дадаць у яе цыбулю, падсмажаную на саланіне, і перамяшаць, а пасля гэтага напоўніць ёю свіную кішку. Падрыхтаваную „каўбасу" падсмажыць і падаць гарачай, паліваючы маслам.

"ЗРАЗЫ" З МАННЫ

На 1 шклянку манны трэба ўзяць 150 г сушаных сліў, 1 сталовую лыжку масла, 1 шклянку малака, 1 яйка, 1 сталовую лыжку цукру, 2 сталовыя лыжкі цёртай булкі, паўшклянкі смятаны.

Сушаныя слівы перабраць, памыць, крыху абварыць, пасля чаго выняць костачкі, а слівы пасячы і дадаць да іх цукар. Зварыць манную кашу на малацэ, дадаючы крыху вады. У астуджаную да 60°C кашу дадаць жаўток і збіты бялок і ўсё добра перамяшаць. З гэтай масы рабіць аладкі таўшчынёю 1 см. На сярэдзіну кожнай паладжыць падрыхтаваныя слівы, спалучыць край так, каб „зразы" мелі авальную форму. Мачаць іх у муку і смажыць. Падаваць гарачымі, паліўшы смятанай.

Гаспадыня

НАМ АДКАЗВАЮЦЬ

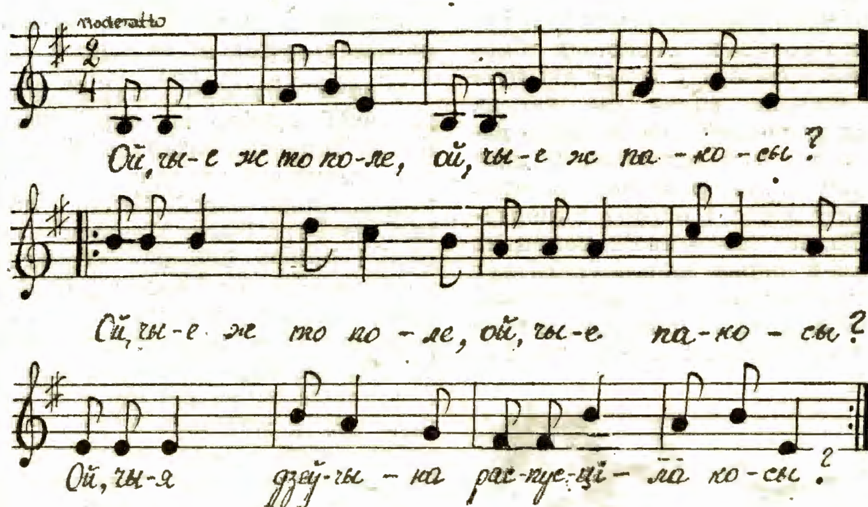
W odpowiedzi na notatkę prasową zamieszczoną w tygodniku „Niwa", w numerze z dnia 25.XI.87 r. Oddział Drogowy PKP w Siedlcach informuje:

Prawdą jest, iż szlak Lewki—Hajnówka był silnie zachwaszczony. Oddział Drogowy w Siedlcach dysponuje polewaczkami typu „CHOT" i „Ślęza". Z uwagi na mały limit środków do odchwaszczania torów, polewaczki skierowane były w pierwszej kolejności na linie magistralne i pierwszorzędne. Linia Lewki—Hajnówka—Białowieża jest linią znaczenia miejscowego, w związku z czym odchwaszczanie odbywa się sposobem ręcznym. Nadmierne zachwaszczenie w/w linii spowodowane jest także wykonywaniem pilniejszych robót torowych, małą ilością pracowników oraz częstymi delegacjami do innych Odcinków Drogowych. Nie znaczy jednak, że nie podejmowaliśmy żadnych działań mających na celu likwidację rosnących chwastów i beztrosko hodowaliśmy „plantacje ostów".

Korespondent podaje również teren PKP st. Hajnówka jako silnie zachwaszczony co nie ma pokrycia ze stanem faktycznym. Jednocześnie informujemy, że do chwili obecnej zakończono prace związane z usunięciem chwastów na linii Lewki—Hajnówka—Białowieża.

Oddział Drogowy PKP
w Siedlcach
Naczelnik
(inż. Kazimierz Dudziński)

ФАЛЬКЛОР

СЭРДЭНЬКО КРОЦЦА НАДВОЕ

Ой, чые ж то поле, ой, чые ж пакосы?
Ой, чые ж то поле, ой, чые ж пакосы?
Ой, чыя дзеўчына распусціла косы?*
Косы распусціла — з нікім ні хадзіла.
Косы распусціла — з нікім ні хадзіла.
Казак мае жонку — аня палюбіла.
Казак мае жонку шчэ й дзяточак трое.
Казак мае жонку шчэ й дзяточак трое.
А мое сэрдэнько кроіцца надвое.

* Другія і трэція радкі паўтараюцца.

Ад Валянціны (1941 года нараджэння) і Сямёна (1940 года нараджэння) Лукшаў, спевакоў з калектыву „Сямяне", в. Баб'я Гара гм. Нараўка, запісаў 14 верасня 1987 г. М. Гайдук, мелодыю расшыфраваў Я. Бондар.

СОННІК

107

Стол застаўлены — дайсці да дабрабыту; сядзець за ім — радасць; застаўляць яго посудам, стравамі — добрыя звесткі.

Сторож, вартаўнік — фальшывае палажэнне; вернутая страта.

Страж, варта — сачы за парадкам; на варце стаяць — перашкоды; процiпажарная стража — прыгожая будучыня.

Страла — нязгода; трапіць ёю — даб'ешся ўдачы; цябе трапіла — горкае расчараванне.

Стралец — пазнаёмішся з чэсным чалавекам.

Страляць — запросіны на паляванне; чуць — радасныя звесткі.

Страта — блізкая радасць.

Страус — твая пустапарожнасць ды фанабэрыя выйдзе іншым на карысць.

Страціць розум, здурнець — вясёлая гульня.

Страшыдла, пудзіла — небяспека.

Строі, уборы, сукні — прыгожыя — дабрабыт; купляць — гарантаваная памысная будучыня; чорныя — жалоба; зялёныя — здзяйсненне зычанняў; жоўтая — цябе акружае фальш; белыя — шлюб; іншых колераў — памірышся з непрыяцелямі; шыць — працавітасць будзе ўзнагароджана; падзертыя — калатня; забруджаныя — паніжаюць твой гонар; мыць — трэба быць ашчадным; шэрыя — цяжкая праца; залатыя — шчасце; палаючыя — абраза; цесныя або кароткія — благія інтарэсы.

Строіцца, прыбірацца — прыхільныя акалічнасці.

Струмень — здзейсніш вялікі подзвіг; бурлівасць — благі стан інтарэсаў; пераходзіць — здзейсніш свае намеры; лянівы — у цябе благія памочнікі; глыбокі — фальшывыя сябры; мутны — перашкоды; высахлы — благія часы.

Зорка

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

АДКУЛЬ ПРЫЙШОЎ ГЛІНЯНЫ ПЕЎНІК

Некалі ў дзяцінстве падарылі мне глінянага пеўніка. Ах, што гэта быў за пеўнік!.. Статны, яркахвосты, з пышным грабянцом. А як свістаў ён! Прыкладзеш да вуснаў — і адразу ліецца яркі, густавата-цёплы галасок. А пачнеш перабіраць пальцамі па дзвюх адтулінах збоку — голас пераломіцца, як быццам перабяжыць з берага на бераг, а то і зусім рассыплецца на дробныя падгалоскі.

Доўга я не ведаў, адкуль прыйшоў да мяне гліняны пеўнік. І вось аднойчы даведаўся. Хачу расказаць пра гэта і вам.

Неяк прыехаў я ў пушчанскі гарадок Івянец, што на беразе ракі Волма. Іду па вуліцах, прыглядаюся да акон. І на кожным бачу вазоны. А растуць яны ў прыгожых гліняных вазонніцах. Тут я і ўспомніў пра свайго глінянага пеўніка.

І яго, і тыя вазонніцы, аказваецца, стварылі адны і тыя ж людзі, івянецкія ганчары. І пайшоў я на тутэйшы завод мастацкай керамікі, дзе яны працуюць.

У прасторных цэхах кіславата пахла свежай глінай, павольна беглі стужкі канвеераў, моцна дыхалі цяплом электрапечы. Каля іх завіхалася многа людзей. Канвееры неслі да печаў яшчэ сырыя вазы, кубкі, сподкі. Але ўвесь сакрэт адкрыўся мне, калі зазірнуў у некалькі невялікіх пакояў, што былі тут, у цэху. Гэта рабочыя месцы вядомых усёй рэспублікі ганчароў Міхаіла Звярко, Антона Пракаповіча.

...Круціцца і круціцца ганчарны круг — невялікі станок з кружочкам наверсе. Міхаіл

Звярко бярэ ў руку камячок мяккай карычневай гліны, кладзе яго на круг — і вось ужо творыцца сапраўднае дзіва. Спрытныя рукі ганчара выраблюць самае неверагоднае. Камячок расце, выгібаецца, набывае форму. Вось ён пачынае звужацца ў гарлавінку, зверху зноў крыху расшыраецца. Здагадваешся, што гэта павінен быць гарлачык. Усё і сапраўды нагадвае дзіва, як быццам на вачах тваіх распускаецца незвычайная кветка.

І вось гарлачык гатовы. Майстар ставіць яго на паліцу і кладзе на круг новы камячок гліны. Галоўнае зроблена, але шлях гарлачыка яшчэ не завершаны. Яму трэба прайсці загартоўку ў печы. Потым яго пакрыюць глязурай і адправяць у печ другім кругам.

Бачыў я на фабрыцы самыя розныя вырабы: збанкі, міскі, вазы, гліняных баранчыкаў і птушак.

Нялёгкая праца ў ганчара. Цяпер круг верціць электрычны матор. А калісьці круцілі яго нагамі. І рабілі яны за дзень столькі рухаў, што, калі б перавесці іх у крокі, атрымалася б адлегласць у семдзесят кіламетраў. Гэта — шлях ад Івянца да Мінска.

Круціцца ганчарны круг. Вырастае ў руках майстра гарлачык.

А вось каб стварыць глінянага пеўніка, ганчар карыстаецца спецыяльнымі палачкамі. Гэта — горлышка, шыпуль, трасціна. Нараджэння яго бачыць не давялося, але наведаў ганчароў, і мне здалося, што я пабываў у дзяцінстве і сустрэў свайго глінянага пеўніка.

Казімір Камейша

Пішуць школьнікі

ДАРАГАЯ „ЗОРАЧКА"!

Прачыталі мы артыкул „З настаўнікамі за рэдакцыйным сталом" і прыйшла нам у галаву такая рэфлексія. Адзін з настаўнікаў — са школы ў Пашкоўшчыне — на сходзе ў рэдакцыі „Нівы" прапануе рабіць абмен школьнымі выступленнямі. Хочам сказаць, што наша школа ўжо гэта робіць, хаця гурток беларускай мовы працуе толькі ад гэтага школьнага года.

Мы былі з нашымі выступленнямі ў школе ў Тыневічах і ў Крыўцы. Калі ўжо пры гэтым, дык мы раскажам вам пра пабыўку ў школе ў Крыўцы.

Было гэта 18 лістапада 1987 года. Чатырнаццаць вучняў з настаўніцай Нінай Абрамюк наведалі гэтую школу. У нашай праграме былі п'есы „Пасля ўрокаў", „Першыя крокі самастойнасці", сцэнка „А ў вас", песні і вершы, якія напісалі нашыя вучні. Канферанс'ерам была Ірэна Занкевіч.

Нашае выступленне распачалося песняй „Люблю наш край". Потым заспявалі „Беласточчыну", „Купалінку", а Эва Нікалаюк і Эля Нестэрук — „Алесю" і „А ў полі вярба". У выкананні Асі Кандрацюк прагучэла песня „Гайнаўшчына". Вершы дэкламавалі Аля Гайдук, Ася Кандрацюк, Ася Коўнер і Ася Філіповіч. Праграму закончылі песняй „Мой край беларускі".

Нас сардэчна прынялі гаспадары школы ў асобах: Сільвестар Мінскі — дырэктар школы, Надзя Міхальчук — настаўніца беларускай мовы і настаўнік Міхал Зубрыцкі.

Дахаты вярнуліся вясёлыя, хаця неласкавы шафёр аўтобуса нас не забраў, прыйшлі пехатой. Міла ўспамінаем пабыўку ў Крыўцы.

Вучні 7 класа
Пачатковай школы ў Ласінцы.

ДАРАГАЯ „ЗОРКА"!

Мы вучні VII б класа Пачатковай школы ў Орлі ўсе вывучаем беларускую мову. Пастаянна чытаем „Ніву" і „Зорку". Найбольш цікавіць нас „Вясёлы куточак", „Ніўка", „Беларускі фальклор", а таксама казкі, якія друкуюцца ў „Зорцы". Дзяўчаты з нашага класа займаюцца ў гуртку беларускай мовы. На Дзень настаўніка падрыхтавалі сцэнку „Нечакана", якая ўсім спадабалася.

Беларускай мове вучыць нас пані Анна Шыманская, якую мы вельмі любім. Яна арганізуе нам сустрэчы з беларускімі паэтамі і пісьменнікамі-„белавежцамі". Сустрэліся мы ўжо з Алесем Барскім, Віктарам Шведам, Сакратам Яновічам, а ў апошнія дні снежня мінулага года наведаў нашу школу Васіль Петручук. Расказаў ён нам пра сваё цяжкае дзяцінства. Нам сёння аж не верыцца, што так калісь жылі людзі на вёсках. На канец сустрэчы мы купілі кніжкі Васіля Петручука „Пожня". Рады мы гэтай цікавай сустрэчы і чакаем наступных.

У сувязі з наступленнем Новага 1988 года жадаем поспехаў у працы і штодзённым жыцці.

Вучні VIIб класа
Пачатковай школы ў Орлі

ДОБРЫ ДЗЕНЬ „ЗОРКА"!

Мне 13 год. Вучуся ў 7 класе. Наш горад невялікі, але і не малы. У нашым горадзе восем школ. Ёсць Дом піянераў. Ён вялікі і прыгожы, як палац. Ёсць і Палац культуры.

Я хачу перапісвацца з дзяўчаткамі і хлопцамі вашай краіны. Я веру, што знойдуцца ахвотныя дзяўчаты і хлопцы, якія захочуць са мной перапісвацца. У мяне ёсць малодшая сястра Аня, вучыцца ў 3 класе, яна таксама вельмі хоча перапісвацца з равеснікамі. Наш адрас: СССР, 163901, Архангельская обл., г. Новодвинск ул. 50 лет Октября д. 42а, **Куриковой Анастасии і Куриковой Анне.**

ДОБРЫ ДЗЕНЬ „ЗОРКА"!

Піша вам вучань 8 класа. Мне 15 год. Маёй сястры Свеце 13, а брату Дзянісу 12 год. Найстарэйшай сястры 17 год. І ўсе мы хочам з вамі перапісвацца. Напішыце, калі ласка, мой адрас у „Зорку".

Я цікаўлюся акварыумам, рыбкамі. Маё хобі — маркі, старынныя і замежныя манеты. Вельмі прашу, не адкіньце мой адрас. Я вельмі хачу мець сяброў з Польшчы. Адрас: СССР, 163061, г. Архангельск, пр. Новгородский, д. 165 кв. 75, **Салмин Сергей.**

ЗА ШТО Я ЛЮБЛЮ ЗІМУ?

Чаму,
Не ведаю сама,
Мне падабаецца зіма?
Можа за белы
Мяккі снег?
А мо за санак
Хуткі бег?
А мо за лыжы
І канькі,
Якія клічуць
Да ракі,
Дзе ззяе
Звоніць сіні лёд?
А мо за свята
Новы год?

Вучнёўская творчасць

ІДЗЕ НОВЫ ГОД

Ёлка, ёлка, карагод,
Хутка прыйдзе Новы год!
Пойдзем весніцы здымаць,
Каб традыцыю захаваць

Ну, а я, Міколка, Збышак,
Прыцягнулі мяшок шышак.
Каб на ёлку пачапіць, —
Запах лесу прыпомніць.

Будзем дружна мы гуляць,
Песні весела спяваць,
Ёлку ў шышкі ўбіраць,
Падарункі даваць.

Яніна Кандрацюк
Школа ў Ласінцы

ДАРАГАЯ „ЗОРКА"

Я вучуся ў восьмым класе Пачатковай школы ў Гародчыне, а жыву ў Ляхах. Я люблю вывучаць беларускую мову. Яе вучыць нас настаўніца Ірына Юрчук. „Зорачка", высылаю Табе свой верш.

САЛДАТ

Ідзе салдат
Праз палі і лясы.
Ідзе праз
Чорнае мора.
Ідзе разам з намі
па шчасце і мір.
Ідзе шукаць
нашу праўду.
Я бачу яго
далёка ў небе,
Як голуба ён
ад Бога нясе,
Каб мір быў
ва ўсім свеце!
І шчасце, было
заўсёды.

Аня Дзмітрук,
школа ў Гародчыне.

ЁЛКА

Ёлка, ёлачка,
Пахучая, зялёная
Да нас з лесу прыйшла,
Радасць нам прынясла.
Мы цябе ўбралі
У бомбкі, светлікі
І ланцужкі.

Ася Коўнер,
IV клас, школа ў Лісінцы

ЗІМА БЕЗ ІХ БЫЛА Б СУМНАЙ

ЛЫЖЫ. У адным шведскім музеі захоўваюцца „бабулі-лыжы“, якім чатыры тысячы гадоў. Іх знешні выгляд мала чым адрозніваецца ад звычайных дошак, толькі канцы іх загнуты ўверх.

Гісторыкі сцвярджаюць, што на поўначы Расіі лыжы з'явіліся яшчэ раней. Вядома, у тыя далёкія часы нікому ў галаву не прыходзіла арганізоўваць спартыўныя спаборніцтвы. На лыжах нашы продкі палявалі, хадзілі ў лес сячы дровы, ваявалі з ворагамі.

У 1704 годзе Пётр І па асобаму ўказу „паставіў“ на лыжы пашталёнаў.

Што датычыць паходжання сучаснага слова „лыжы“, то, як мяркуюць вучоныя, яно нарадзілася каля 800 гадоў назад і мае сваякоў у рускай мове: „елозить“, „улизнуть“, што значыць уцячы, вышмыгнуць.

✱

САНКІ. Ведаеце, калі з'явіліся на свет санкі?

У час раскопак ля Ніжняга Тагіла (Урал) археолагі знайшлі санкі, зробленыя яшчэ ў IV тысячагоддзі да нашай эры. Летапісцы паведамляюць, што на Русі сані былі распаўсюджаны ва ўсіх гарадах і вёсках.

12 сакавіка 1883 года — дата нараджэння арганізаванага саннага спорту ў Еўропе. У гэты дзень праводзіліся спаборніцтвы гоншчыкаў на чатырохкіламетровай дыстанцыі паміж гарадамі Давасам і Клостэрам. У праграму зімовых Алімпійскіх гульняў гэты від спорту ўпершыню быў уключаны ў Інсбруку (Аўстрыя) у 1964 годзе.

Назва санак пайшла ад старажытнаславянскага слова „сань“ (змяя). І да нашых дзён дайшло слова „полоз“ — від выгнутых брусоў нагадваў нашым продкам змяю.

✱

КАНЬКІ. Яны з'явіліся на свет задоўга да таго, як людзі навучыліся вырабляць нержавеючую сталь. Пры раскопках у Казахстане археолагі знайшлі конскія косці, якім было 3000 гадоў! Пасля старанната даследавання вучоныя заключылі, што гэтыя косці служылі нашым продкам... канькамі! У ніжняй частцы фалангі конскіх пярэдніх ног старажытныя канькабежцы прасвідравалі дзірачкі, у якія працягвалі раменьчык, каб костку можна было прымацаваць да нагі.

У VIII стагоддзі з'явіліся драўляныя канькі з жалезнымі палазамі. У Галандыі, Швецыі, Нарвегіі і Фінляндыі яны служылі сродкам перамяшчэння. Галандскія сяляне бегалі на іх у горад за пакупкамі, а хлопчыкі і дзяўчынкі ў школу па замёрзлай гладзі каналаў.

У 1697 годзе малады рускі цар Пётр І уласнаручна выканаў сабе жалезныя „скараходы“, выгіб якіх упрыгожвала фігурка галавы каня, адгэтуль назва канькі.

ПАЗНАЁМІМСЯ

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. К. Лібкнехта, 98, кв. 13. Света Размысловіч, 4 клас.

* ✱ *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. К. Лібкнехта, 80, кв. 7. Надзя Груздзёва, 4 клас.

* ✱ *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. Р. Люксембург, 116, кв. 140. Наташа Садоўская, 4 клас.

* ✱ *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. К. Лібкнехта, 91, кв. 7. Наташа Шлейнікава, 4 клас.

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. К. Лібкнехта, 98, кв. 62. Іна Каток, 4 клас.

* ✱ *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. К. Лібкнехта, 125, кв. 6. Галя Калініна, 4 клас.

* ✱ *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. Р. Люксембург, 116, кв. 139. Марына Шпак, 5 клас.

* ✱ *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. Р. Люксембург, 116, кв. 148. Іра Цэлікова, 5 клас.

* ✱ *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. Карпава, 8, кв. 77. Саша Міронаў, 5 клас.

ВУЧНЁЎСКАЯ ТВОРЧАСЦЬ

Мал. Ані Федарук, ІІ кл. Плёскі. Іл. да казкі „Пяць братоў-цудадзеяў“. Называецца: „Салдат павіс на дрэве“.

Слаўныя людзі Беларусі

ГЛЕБ

Князь полацкі Усяслаў Чарадзей, дажыўшы глыбокай старасці, прызначыў сваім шасці сынам розныя часткі абшырнага і моцнага пры яго панаванні Полацкага княства. Сярэдняму сыну Глебу дастаўся Менск (сённяшні Мінск) з наваколлем. Пасля смерці Усяслава паміж яго сынамі пачаліся нязгоды і спрэчкі. Яны аслаблялі калісьці магутную Полацкую зямлю і на яе пачалі бяскарна нападаць і пустошыць суседзі.

Князь Глеб бачыў гэтае няшчасце і задумаў сабраць пад сваёй уладай разрозненыя часткі-ўдзелы ў адну магутную дзяржаву. Спачатку ён грунтоўна ўмацаваў свой удзел, а Мінскператварыў у непрыступную крэпасць. З кожным годам усё больш бацькаўшчыны прызнавала яго ўладу. І ранейшы маленечкі Глебаў удзел пачаў разрастацца ў вялікае княства. Гэтае імкненне князя Глеба адбудаваць адзінства і магутнасць Полацкай зямлі так, як гэта было за бацькі, не падабалася братам. Асабліва варожа аднёсся да глебавых намаганняў кіеўскі князь Уладзімір Манамах. Ён добра ведаў, што лёгка пераможа, падпарадкуе сабе варагуючых паміж сабою Усяслававых сыноў. І ўсякімі спосабамі стараўся аслабіць старанні князя Глеба.

У 1105 годзе Уладзімір сабраў і накіраваў супраць мінскага князя вялікае войска, якое складалася з дружын некалькіх князёў. Ворагі з трох бакоў — поўначы, усходу і поўдня — уварваліся ў Глебавы ўладанні, рабуючы дабытак, хапаючы ў палон людзей ды палячы вёскі і гарады. Князь са сваімі воямі зацята абаранялі свой край, мужна адбівалі варожыя атакі на сцены мінскай крэпасці. Захопнікі страцілі многа вояў і вымушаны былі сысці з Глебавых уладанняў.

Акрыяўшы ад нашэсця, князь Глеб працягваў далучаць усё больш крывіцкіх і дрыгавіцкіх зямель да Мінскага княства. Уладзімір Манамах зноў сабраў аграмадную армію і напаў на Глебавы ўладанні. Аж тры месяцы цягнулася акружэнне непрыступнай мінскай крэпасці. Калі не стала ні вады, ні ежы і гераічныя мінчане пачалі выміраць з голаду і хваробаў, Глеб прыкінуўся, што паддаецца Уладзіміру. Аднак як толькі варожыя войскі пакінулі Мінскае княства, князь Глеб яшчэ з большай стараннасцю ўзяўся за адбудову незалежнасці і моцы свайго княства.

У 1119 г. з аграмаднай арміяй Уладзімір ударыў ужо ў трэці раз на непакорлівае Мінскае княства. Яму ўдалося здабыць Мінск і зраўняць яго з зямлёй, не пакінуўшы ў ім „ні чалавека, ні жывёліны“. Князь Глеб абараняўся да астатку сіл. Ворагі схапілі яго знямоджанага, вывезлі ў Кіеў і ён, відаць атручаны, памёр у тым жа годзе.

Змаганне гераічнага князя Глеба не загінула — яго справу працягвалі сыны Расціслаў і Валадар.

Мікалай Гайдук

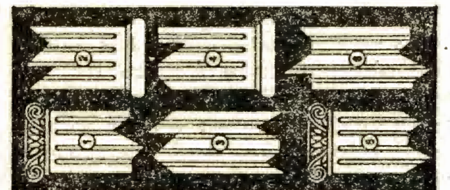

Бітва. Паводле Ю. Кухарава. Мал. У Петрука.

А-Д-Г-А-Д-А-Н-К-А

Што тут нарысавана? Каб адказаць на гэтае пытанне, трэба каляровым алоўкам памаляваць фрагменты карцінкі, якія адзначаны кропкамі.

З шасці частак складзіце два калоны.

Вясёлы куточак

✱

Сярод школьнага двара дзеці лепяць Дзеда Мароза. У двухтрох метрах убаку стаіць Міця, не варушыцца.

— Міця, чаму не дапамагаеш ім? — пытаецца настаўніца.

— А я служу мадэллю ім, — важна адказвае той.

✱

Ходзіць па пакоі трохгадовы Сярожка і нешта шукае, пазіраючы на вешалку і сцены.

Убачыла гэта мама і пытае:

— Што ты, сынок, шукаеш?

— Тата казаў, што Ігар павесіў свой нос. Во я і шукаю, дзе ён вісіць.

„ЗОРЧЫНА“ ПОШТА

Вучням 5 класа з Дубіч Царкоўных сардэчнае дзякуй за асобна прысланыя „Зорцы“ цёплыя беларускія навагоднія віншаванні і пажаданні.

Piątek 15 I — 8.10 Hist. kl. IV lic. 9.00 Wokół nas, kl. II—III. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Domator. 10.20 „Zmiennicy" — film TP. 11.20 Domator. 12.00 Krajobrazy Polski, kl. IV. 12.50 Wiedza o społecz. kl. VIII. 13.30 TTR — s. I Fiz. 14.00 TTR — s. I Mech. rol. 15.30 W szkole i w domu. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Rambit. 16.50 Okienko Pankracego. 17.15 Teleexpress. 17.30 Mieszkać. 17.50 Leksykon pol. muz. rozr. 18.30 Ściśle jawne — Gra w inteligencję. 18.50 Dobranoc. 19.00 Monitor Rządowy 19.30 Dziennik. 20.00 „Zmiennicy" — film TP. 21.00 Czas — mag. publ. 21.30 Studio Sport. 22.40. DT.

Sobota 16 I — 7.25 TTR — s. III Fiz. 7.55 TTR — s. III J. pol. 8.25 Pr. dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 Drops — mag. dla dzieci i młodz. 10.30 DT. 10.40 Stare, nowe, najnowsze. 11.10 Magazyn lotniczy. 11.40 W świecie ciszy. 12.10 Na krawędzi słowa. 12.30 Tel. koncert życzeń dla honor. krwiodawców. 13.00 Antologia dramatu powszechnego: A. Suchowo-Kobylin — „Małżeństwo Kreczyńskiego". 14.55 Filmy Ludwika Perskiego. 16.00 Los. D. Lotka. 16.10 Plebiscyt piosenki — Opole 88. 17.15 Teleexpress. 17.30 M. E. w jeździe figur. na lodzie. 18.30 Butik. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 „Claudia" — film ang. 21.25 Śpiewa Grażyna Brodzińska. 22.05 Siedem dni na świecie. 22.15 Sportowe rytmy tyg. 22.45 DT. 23.10 Kino nocne: „Z Alice do nikąd" (4) — serial austral.

Niedziela 17 I — 6.10 Tel. kurs rol. 7.10 Pr. dnia. 7.15 Alarm przeciwpoż. trwa. 7.25 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.50 Po gospodarsku. 8.20 Tydzień. 9.00 Teleranek. 10.30 DT. 10.35 „Arka Noego" — film przyr. 11.30 Siedem anten. 12.00 Poranek symf. WOŚPRiT. 13.00 Teatr dla dzieci: J. Papuzińska — „A gdzie ja się biedniuteńki podzieję?". 13.45 Kraj za miastem. 14.15 Koncert Życzeń. 15.00 Tel. film dok. — „Historia jednego mostu". 15.30 Studio Sport. 17.30 Teleexpress. 18.00 Marek Sierocki przedstawia. 18.20 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Późny start" — serial ang. 20.50 Sportowa niedziela. 21.20 Pr. rozr. 21.45 Film dok. 22.50 DT.

Poniedziałek 18 I — 13.30 TTR — s. I Chem. 14.00 TTR — s. I Biol. 14.30 Tel. kurs roln. 15.20 Powt. przed maturą: Elementy inform. 15.50 Nurt. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 „Latający Holender". 16.50 „Wszystkie żagle w górę" (9) — serial rum. 17.15 Teleexpress. 17.30 „Jan Serce" (5) — serial TP. 18.35 Laboratorium. 18.50 Dobranoc. 19.00 Echa stadionów. 19.30 Dziennik. 20.00 Teatr TV: M. Hemar — „To, co najpiękniejsze". 22.05 Tel. film dok. — „W lustrze". 22.40 DT. 23.00 J. niem.

Wtorek 19 I — 8.10 Praca-tech. kl. IV. 9.00 Hist. kl. II lic. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Domator. 10.20 „Jak zdobywano Dziki Zachód" (3) — serial USA. 11.45 Domator. 12.00 Przygot. do życia w rodzinie kl. I—IV lic. 12.50 Wiedza o społecz. kl. VII. 13.30 TTR — s. III Mat. 14.00 TTR — s. III Mech. rol. 14.30 Tel. kurs rol. 15.20 Powt. przed maturą: J. pol. 15.50 Kim być? — decyzje 15-latków. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Krąg. 16.50 Wyprawy prof. Ciekawskiego. 17.15 Teleexpress. 17.40 Szansa. 18.10 Tel. Informator Wydawniczy. 18.30 Diagnoza. 18.50 Dobranoc. 19.00 Kram. 19.30 Dziennik. 20.00 „Jak zdobywano Dziki Zachód" — serial USA. 21.25 Konfer. prasowa rzecznika Rządu. 21.40 Zawsze po 21-szej. 22.20 Studio Sport. 22.40 DT. 23.00 J. ang.

Środa 20 I — 8.10 Geogr. kl. V. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Szkoła dla rodziców. 10.20 „Czokan Wallchanow" (3) — film radz. 11.25 Domator. 12.00 J. pol. kl. VI. 13.30 TTR — s. I Mat. 14.00 TTR — s. I J. pol. 14.30 Tel. kurs rol. 15.10 Powt. przed maturą: Hist. 15.40 Nurt. 16.10 Pr. dnia i DT. 16.15 Los. Ex. Lotka i Super Lotka. 16.25 Tik-Tak. 17.15 Teleexpress. 17.30 Piłkarska kadra czeka. 17.50 Jak to robią inni — Budownictwo. 18.20 Archiwum XX wieku. 18.50 Dobranoc. 19.00 Sejmowe spotkania. 19.30 Dziennik. 20.00 „Wcześnie urodzony" — film pol. 21.40 Klub Międzynarodowy. 22.40 DT. 23.05 J. ros.

Czwartek 21 I — 9.00 Muz. kl. II. 9.30 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Domator dla dzieci. 10.20 „Derrick" — film RFN. 11.20 Domator. 12.50 J. pol. kl. I lic. 13.30 TTR — s. III J. pol. 14.00 TTR — s. III Prod. rośl. 14.30 Tel. kurs rol. 15.20 Powt. przed maturą: J. ang. 16.00 Informatyka dla rolnictwa. 16.20 Pr. dnia i DT. 16.25 Kwant. 16.50 „Było sobie życie" (6) — serial franc. 17.15 Teleexpress. 17.30 Lex. 17.35 „Pierwsi w Warszawie" — wojsk. pr. dok. 18.00 Refleksje. 18.20 Sonda. 18.50 Dobranoc. 19.00 Teraz — tyg. gosp. 19.30 Dziennik. 20.00 „Namowa" z serii „Derrick" — film RFN. 21.00 Pegaz. 21.40 Lex. 22.10 Wódko, pozwól żyć. 22.40. DT. 23.05 J. franc.

Bielsk Podl. Harfa Birmańska — pol. 18—19. Powrót do przyszłości — USA 23—24.

Czyże Dezerterzy — pol. 20—24.

Hajnówka Prywatne śledztwo — pol. 18—20. To tylko rock — pol. 21—24.

Michałowo Saint Jack — USA 22—24.

Mielnik Christine — USA 20—21. W piątek wieczorem — bułg. 23—24.

Milejczyce Cudowne dziecko — pol. Pokuta — radz. 20—24.

Nurzec Godzina szczytu — pol. 20. Gniazdo złoczyńców — rum. 21—22.

Orla Pożegnanie — radz. Zamek Nieskończoność — czes. 20—24.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль		Святы, імяніны		Сонца	Месяц
	новы	стары			усх.-зах.	усх.-зах.
нядзеля	17	4	Яна, Антонія	**Засімы, Апанаса**	7.36-15.56	10.34-0.00
панядзелак	18	5	Пятра, Малгажаты	*Куцця.* Апалінарыі	7.34-15.57	10.58-1.38
аўторак	19	6	Марты, Генрыка	*Хрышчэнне Гасподняе*	7.33-16.00	11.15-2.51
серада	20	7	Фабіяна, Себасціяна	*Іаана Хрысціцеля*	7.32-16.03	11.38-4.04
чацвер	21	8	Агнешкі, Яраслава	Георгія, Емяльяна	7.31-16.05	12.10-5.14
пятніца	22	9	Анастаза, Вінцэнта	Філіпа, Пятра	7.30-16.06	12.54-6.18
субота	23	10	Ільдэфонса, Раймунда	Рыгора, Маркіяна	7.29-16.08	13.53-7.10

ГАДАВІНЫ

200 год таму назад

22.1.1788 г. нар. Джордж Байран (пам. 19.4.1824 г.) — выдатны англійскі паэт, прадстаўнік рэвалюцыйнага рамантызму, найбольш славутыя яго творы: паэмы „Гяур" (1813), „Лара" і „Карсар" (1814), „Шыльёнскі вязень" (1816), „Манфрэд" (1817), „Каін" (1821), трагедыі „Марына Фальера", „Сарданапал" і „Два Фаскары" (1821). Дапамагаў грэкам у іх змаганні за вызваленне з-пад турэцкай няволі.

170 год таму назад

21.1.1818 г. нар. беларускі і польскі грамадскі дзеяч, публіцыст, гісторык і выдавец Адам Кіркор (пам. 23.11. 1886 г.), рэдагаваў або выдаваў у Вільні шэраг часопісаў, у якіх многа месца адводзіў беларускай праблематыцы, аўтар прац „Рэшткі язычніцкіх звычаяў на Беларусі" (1839), „Аб першабытнай славяншчыне" (1875), „Беларускае Палессе" (1882) і іншых, узначальваў гуртох беларускіх, польскіх і літоўскіх пісьменнікаў.

75 год таму назад

20.1.1913 г. нар. беларуская танцорка і балетмайстар Ларыса Алексютовіч, на беларускай сцэне з 1928 г., ставіла танцы ў драматычных спектаклях („Пяюць жаваранкі" К. Крапівы, „Папараць-кветка" І. Козела і інш.), стварыла шэраг новых беларускіх сцэнічных танцаў на народнай аснове („Ручнікі", „Вязанка", „Кола") і інш.

65 год таму назад

21.1.1923 г. нар. беларускі цымбаліст Аркадзь Астрамецкі, выступаць на сцэне і па радыё пачаў у 1937 г., адзначаўся віртуознай ігрой, пераклаў на цымбалы шэраг твораў беларускіх і іншых кампазітараў, выхаваў некалькі пакаленняў маладых цымбалістаў.

60 год таму назад

21.1.1928 г. нар. беларускі пісьменнік Іван Аношкін, друкуецца з 1946 г., першы зборнік прозы „Лішні мінус" (1959), піша гумарэскі, шмат таксама для моладзі.

55 год таму назад

22.1.1933 г. нар. беларускі графік Алена Лось — дасканалы майстар ілюстрацый мноства беларускіх кніг для дзяцей, а таксама станковай графікі, цыклы „Дзеці Белавежы" (1966), „Палессе" (1970), „Людзі на Прыпяці" і інш.

50 год таму назад

19.1.1938 г. нар. беларуская мастачка Валянціна Свентахоўская — выдатны майстар нацюрморта, яе вядомыя працы — карціны: „Кнігі" (1966), „Палявыя кветкі" і „Сланечнікі" (1969), выхаваўца беларускай мастацкай моладзі.

У Гарадоцкай гміне ● Не выбіраць фігурантаў! ● Пра Міцкевіча інакш (Яновіч — з Лондана) ● „Сямянам" ужо тры гады ● Лірычны пульс Алеся Барскага ● Дзе добра? — там, дзе рак ● Сустрэчы Віктара Шведа з землякамі ● З суда — аб забойствах ● Дзеці з Каракуліна ● Гутаркі аб мове ● Аўрора — аб шчасці Веркі ● Ці добра, калі дзяўчына ідзе на павадку ў хлопца? ● Соннік ● Беларуская кухня ● Гумар

Вялікае дзякуй усім нашым чытачам і сімпатыкам, якія прыслалі нам навагоднія і святочныя віншаванні.

Рэдакцыя

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

1065. Узносы сялян у кааператыўным банку ў Гайнаўцы (аддзел у Чыжах) — 8000 зл.
1066. Узносы сялян у кааператыўным банку ў Гайнаўцы — 11300 зл.
1067. Юрый Грыгарук (Дубічы-Асочныя) — 500 зл.
1068. Галена Тапалянская (Трасцянка) — 1200 зл.
1069. Аляксандр Баршчэўскі (Варшава) — 23341 зл.
1070. Мікалай (сын Мікалая) Мураўскі (Орля) — 1000 зл.
1071. Фёдар Мядзведзь (Орля) — 1000 зл.
1072. Стэфанія Адзіевіч (Орля) — 500 зл.
1073. Уладзімір Якімовіч (Орля) — 500 зл.
1074. Ілья Агіевіч (Орля) — 2000 зл.
1075. Ян Войцюк (Гайнаўка) — 1200 зл.
1076. Уладзімір Петручук (Гайнаўка) — 1200 зл.
1077. Узносы сялян у кааператыўным банку ў Гайнаўцы (аддзел у Белавежы) — 4100 зл.
1078. Самаўправа жыхароў в. Махнатае — 50000 зл.

Дзякуем.

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

у Пачатковай школе ў Рыбаках, гміна Міхалова,
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы,
у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54,
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6,
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах,
у Саколцы, вуліца Варынскага 1,
у ГП БГКТ у Беластоку, вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6. Тэлефон 28-89.

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхась Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч, Ада Чэчуга (адказны сакратар).

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca: Białostockie Wydawnictwo Prasowe. 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1

Druk: Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart 156 zł, półr 312 zł, rocznie 624 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach, w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach.
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów,
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach, gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli.
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych, właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują, używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11 Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
- do dnia 10 listopada na I kwartał i I półrocze roku następnego, oraz cały rok następny;
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bież.

Zam. 16/88 r. Nakład 4.800 egz. E-3

З суседскага агародчыка

СПЕШНА

Неяк сябар сказаў мне:

— Паслухай, чаму майго сына не вучыш пісьменніцкаму рамяству? Прашу, зрабі з яго пісьменніка.

— Ну, ведаеш, твой сын наогул здольны, але пісьменніка з яго не атрымаецца.

— Бачыш, — сказаў сябар, паказаў на яблыню і дадаў: — Калі не будзеш клапаціцца, паліваць, абкопваць, зрэзваць сухія галінкі, ці ж дасць яна плён?

— Безумоўна, не дасць, — адказаў я.

— Вось бачыш, — узрадаваўся сябар. — Значыцца, і майму сыну патрэбны клопаты. Навучы яго, зрабі пісьменнікам.

Тады я паказаў яму вярбу:

— Калі паклапаціцца аб гэтым дрэве, абрэзаць сухія галінкі, абкапаць, ці дасць яно яблыкі?!

— Не, ні ў якім разе, — сказаў сябар.

— Значыцца, мы зразумелі адзін аднаго?..

Саро Ханзадзян

ПРЫМХІ

У прымхі верыў Ціт заўзята
І парушаць іх ён баяўся.
Аднак трынаццатай зарплаты
Ён браць ніколі не цураўся.

Андрэй Лешчанка

НІЎКА

ЗАСЦЯРОГА

Пан Задрыпкоўскі трохі спазніўся ў тэатр. Здаўшы паліто ў гардэроб, ён засяшаўся на балкон.

— Вы павінны пачакаць антракту, — гаворыць кантралёр.

— Але чаму вы не можаце адчыніць мне цяпер?

— Гледачы паўдзякаюць.

ПЕРАШКОДА

— Па тваёй руцэ чытаю, што ў хуткім часе ты павінен ажаніцца, — кажа варажбітка маладому задрыпанцу. — Але бачу і тое, што на тваім шляху стаіць другая жанчына.

— Гэта, няйначай, мая жонка. Усюды яна ўлезе...

РОСТ ЗЛАЧЫННАСЦІ

— Ведаеце, пане Задрыпкоўскі, сучасныя фільмы значна ўплываюць на рост злачыннасці.

— Гэта сапраўды так. Учора я глядзеў такую кінакамедыю, што калі б мне сустрэўся аўтар, я яго б застрэліў.

АБНОВА

— Алачка, ты бачыла, якое паліто мы з татам купілі табе сёння?

— Так, мамцю, — нявесела ўсміхнулася дачуся. — І я вельмі рада, што вы ўжо цяпер клапоціцеся пра маю старасць!

Страшная справа: чым менш думаеш, тым больш аднадумцаў.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

— Не сумуй, мілая, — пацяшае жонку паміраючы муж, — можа, ты зноў выйдзеш замуж...

— Хто возьме такую старую? Вось калі б гэта здарылася хоць бы год дзесяць назад...

*

— На гэта месца, сіньёр, мы можам прыняць чалавека прыкладных паводзін.

— Вось і цудоўна! Мяне выпусцілі з турмы датэрмінова менавіта з-за прыкладных паводзін!

*

У адным дацкім мястэчку ўрачыста адкрывалі новую бальніцу. На адкрыццё прыбыў сам кароль. Па дарозе да бальніцы яго вітаў вялікі натоўп дзяцей.

— Дзеці? — здзівіўся кароль. Адкуль вы ўзялі столькі дзяцей?

— Ваша каралеўская вялікасць, — сказаў горда бургамістр, — мы рыхтаваліся да вашага візіта некалькі год.

ПРАБЛЕМА

— Ведаеш, Кастусь, не вазьму ўцям, што купіць жонцы на дзень нараджэння.

— А ты ў яе спытай.

— О, не! Дзе я вазьму столькі грошай!

ПАКРЫЎДЗІЎСЯ

Жонка раніцай звяртаецца да мужа:

— Ты зноў, Пятро, ноччу скрозь сон штосьці гаварыў!

Муж:

— Ды ніўжо мне і ў сне слова нельга сказаць?

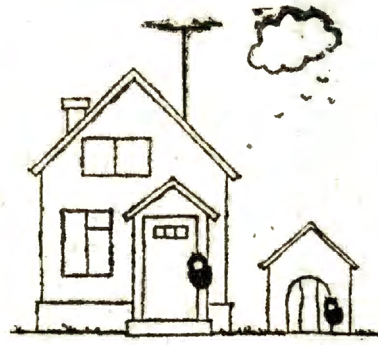
З „Весніка Задрыпоніі"

НАВІНЫ ГАНДЛЮ

З улікам наяўных у продажы асартыментаў тавараў зменена назва магазіна адзення „Рамэо і Джульетта". Цяпер ён называецца „Адам і Ева".

ПАРАДА ЛЕКАРА

Калі вы хочаце рэзка пахудзець, трэба быць поўным.

Усе пайшлі на выстаўку сабак.

МІНІВЕРШЫ

СУМНЕННЕ

Ці не занадта многа вострых слоў
Аб тупасці і ўпартасці Аслоў?

ПРЫЛІПАЛА

Прыліп да яблыка слімак:
— А я яму даўно дружбак.

ЦЫГАРЭТА

Яна хвалілася адным:
„Начальству па нутру мой дым".

Мікола Мінчанка

СУПОЛЬНЫЯ ЭЛЕМЕНТЫ

Малайчына той, хто на працягу 15 мінут знойдзе сем аднолькавых элементаў, якія выступаюць у абодвух малюнках.

Курэзы

„СКАЧКІ ПАД 45°"

Гэта адно з самых рызыкоўных спаборніцтваў у традыцыях „Дзікага Захаду". Яны адбываюцца ў Амацы, маленькім мястэчку штата Вашынгтон (ЗША). Удзельнікі спаборніцтва павінны праімчацца вярхом на 70-метровым адрэзку стромкага (укос 45°) схілу і зрабіць, не пакідаючы сядла, галавакружны скачок у сцюдзёную ваду ракі Акамаган. Калі гэта ўдалося, то далей трэба справіцца з плынню ракі, выбрацца на супрацьлеглы бераг і скакаць да фінішу — арэны радэа. На кожным спаборніцтве гіне прынамсі адзін конь, многія коннікі атрымліваюць сур'ёзныя раненні, але, на шчасце, „скачкі пад 45°" абыходзіліся пакуль без смяротных выпадкаў.

СЯРОД ВЯЛІКІХ

Выдавец сказаў Вальтэру:

— У мяне ёсць мноства скандальных анекдотаў пра вас, але я ўстрымаюся ад іх публікацыі, калі вы дасце мне тысячу луідораў.

— У мяне таксама ёсць шмат скандальных анекдотаў пра мяне. Я ахвотна аддам іх вам за пяцьдзесят луідораў, — адказаў Вальтэр.

Удар ніжэй пояса часта прыпадае ў самусенькае сэрца.